

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Löytävän nuorisotyön syklissä

Case kauppakeskus Itis

Susanna Ylimys

Järjestö- ja nuorisotyön koulutusohjelma YAMK (90 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 04 / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Susanna Ylimys	Sivumäärä 72 ja 8 liitesivua
Työn nimi Löytävän nuorisotyön syklissä - Case kauppakeskus Itis	
Ohjaava(t) opettaja(t) Merja Kylmäkoski	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Aseman Lapset ry, Mauri Mujunen	
Tiivistelmä <p>Julkiset ja puolijulkiset tilat näyttäytyvät nuorille vetovoimaisina paikkoina, joissa on mahdollisuus omaehtoiseen vapaa-ajanviettoon, kavereiden tapaamiseen, hengailuun ja nähdyksi tulemiseen. Tällaisissa paikoissa aikaansa viettävät myös nuoret, joiden huolestuttavaa elämäntilannetta on vaikea havaita tai siihen ei osata tai haluta puuttua. Lisäksi näissä paikoissa nuorten seuraan hakeutuu sellaisia aikuisia, jotka ottavat nuoriin epätoivottavaa kontaktia esimerkiksi päihteitä välittämällä. Löytävässä nuorisotyössä nähdään, että vastuulliseen ja aktiiviseen aikuisuuteen kasvamista edistää kokemus hyväksytyksi tulemisesta sekä ikätasoinen osallistumisoikeus vapaa-ajalla yhteisissä tiloissa.</p> <p>Kauppakeskuksissa ja julkisen liikenteen solmukohdissa työskentelevien aikuisten työnkuvaan ei lähtökohtaisesti kuulu kasvatuksellinen toiminta nuorten kanssa. Nämä tilat ovat usein ”ei kenenkään maa-ta”. Löytävässä nuorisotyössä nuorten tervettä kasvua ja hyvinvointia edistetään tuomalla nuorten kohtaamisen osaamista näihin ympäristöihin.</p> <p>Organisaatorajat ylittävällä yhteistyöllä pystytään tehokkaasti ennakoimaan esimerkiksi julkisen liikenteen laajenemisen vaikutuksia nuorten liikkuvuuteen. Tiedonvaihtoon keskittyvän yhteistyön lisäksi löytävässä nuorisotyössä edistetään katutason yhteistyötä nuorten kohtaamisessa ja heidän kanssaan toimimisessa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on toimintatutkimuksellista strategiaa hyödyntäen kuvata Löytävä nuorisotyö -hankkeessa luotavaa uudenlaista nuorisotyön mallia julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin, joissa lähtökohtaisesti kohdataan kaikki alueen nuoret myönteisellä asenteella. Lisäksi pyrin avaamaan siihen olennaisesti liittyvää moniammatillista verkostoyhteistyötä ja jalkautuvaa työtä. Toimintatutkimuksen ympäristönä toimii Itä- Helsingissä sijaitseva kauppakeskus Itis.</p> <p>Opinnäytetyössäni pyrin toimintatutkimuksellisen strategian avulla löytämään tietoa, joka palvelee ihmisten yhteistoiminnan kehittämistä. Tavoitteena on tällä yhteistoiminnalla saada hiljainen tieto esiin ja keskusteluun. Tiedonkeruu menetelminä on käytetty verkkokyselylomakkeita nuorille sekä aikuisille, verkostopalavereiden muistioita, jalkautuvan työn raportteja sekä kauppakeskustoimijoiden kanssa toteutettua ”tulevaisuuden muistelu”-menetelmää. Näiden menetelmien avulla pyrin kuvaamaan toimintatutkimukseen liittyvän syklimäisen spiraalirakenteen.</p> <p>Tämän toimintatutkimuksellisen lähestymistavan tuloksena syntyy malli moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Mallia ei voida suoraan kopioida muualle, koska se on tuotettu opinnäytetyössä esitetyn ainutkertaisen prosessin mukaisesti. Malli on kuitenkin muokattavissa tarpeiden mukaiseksi löytävää nuorisotyötä levitettäessä valtakunnallisesti koko nuorisotyön toimialalle.</p>	
Asiasanat nuoret, vapaa-aika, hengailu, löytävä nuorisotyö, jalkautuva työ, verkostoyhteistyö, myönteinen tunnistaminen, julkiset ja puolijulkiset tilat	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Susanna Ylimys	Number of Pages 80
Title Löytävän nuorisotyön syklissä – Case kauppakeskus Itis	
Supervisor(s) Merja Kylmäkoski	
Subscriber and/or Mentor Aseman Lapset ry, Mauri Mujunen	
Abstract <p>Public or semi-public spaces appear to be places that attract young people. They are places where youth can choose for themselves what to do. They can meet their friends, hang around and even more important, they have a chance to be seen. These are also places for those young people, who might live under worrying circumstances that we are not able to see or we don't want or don't know how to interfere in. Furthermore, these are the places where young people can end up in undesirable contact with for example drug dealers. Detached youth work believes that becoming a responsible and active adult is made easier if one feels he is being approved by his peers and can voluntarily take part in activities in public spaces.</p> <p>Adults working in shopping centers and in public transportation aren't prepared to meet with young people from an educational point of view. Outreach youth work and detached youth work offers knowhow to meet with young people in public spaces. This is to support the growing youth and to promote their well-being.</p> <p>Detached youth work aims in sharing information through co-operation. The impact of the expanding public transportation on young people's mobility is for example effectively predicted by the co-operation of different organizations.</p> <p>The aim of this thesis emphasizes on describing a new way, an example how to meet young people with positive attitude in public and semi-public spaces. This example is created within the Löytävä nuorisotyö -project. In my thesis I have used activity analysis as the research method. The activity analysis is made in Itäkeskus-shopping center, in eastern Helsinki.</p> <p>My aim is to collect information to improve co-operation between people. I hope to discover the "silent", unspoken information and make it public. To collect the data, I have used the information from the online surveys for young people and for adults. I have collected the memos of the meetings and reports of the detached youth work and I have used a method called "tulevaisuuden muistelu"- "future's remembrance" to work with the people working in the shopping centers. With the help of this data, my intention is to describe the cyclic spiral-like structure that is common to the activity analysis.</p> <p>As a result of this approach I have created an example of multi-professional network co-operation in public and semi-public spaces. This example is to be used nationwide in touch with the Löytävä nuorisotyö -project.</p>	
Keywords young people/youth, hanging around, outreach youth work, detached youth work, network co-operation positive identification, public and semi-public spaces	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TOIMINTATUTKIMUKSELLINEN LÄHESTYMISTAPA	8
2.1. Toimintatutkimuksen määrittelyä	9
2.2 Tutkimuspohdinnat	12
2.3 Aineistonkeruu menetelmät	14
2.3.1 Osallistava havainnointi	14
2.3.2 Verkkokyselyt	15
2.3.3 Kauppakeskusaamiainen ja Tulevaisuuden muistelu-menetelmä	16
3 SYNTYY LÖYTÄVÄ NUORISOTYÖ-HANKE	17
3.1 Löytävä nuorisotyö -hankkeen tausta ja tarve	18
3.2 Löytävä nuorisotyö- hankkeen tavoitteet	20
4 NUORTEN VAPAA-AJAN VIETTO JULKISISSA JA PUOLIJULKISISSA TILOISSA	21
4.1 Julkiset ja puolijulkiset tilat	22
4.2 Nuorten hengailu	23
4.3 Nuorten liikkuvuus	26
5 MONIAMMATILLINEN VERKOSTOYHTEISTYÖ	29
5.1 Kumppanuudet - verkostoyhteistyön eri tasot	30
5.2 Moniammatillinen verkostoyhteistyö löytävässä nuorisotyössä	32
5.3 Dialoginen verkostotyö	34
5.3.1 Salassapitovelvollisuus	35
5.4 Turvallisuus julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa	36
6 KIVA, HYVÄ, TÄRKEÄ KOHTAAMINEN	38
6.1 Jalkautuva työ	39
6.1.1 Jalkautuvan työn historiaa	40
6.1.2. Jalkautuvan työn rakenteet	42
6.2 Myönteinen kohtaaminen	44
6.3 Löytävän nuorisotyön kohderyhmät	47
6.3.1 "Kiva kohdata"-nuori	49
6.3.2 "Hyvä kohdata"-nuori	49
6.3.3 "Tärkeä kohdata"-nuori	50
7 CASE KAUPPAKESKUS ITIS	51
7.1 Spiraalin ensimmäinen sykli	53
7.1.1 Kauppakeskusaamiaiskyselyn tuloksia	56
7.2 Toinen sykli	57
7.2.1 Reflektio "tulevaisuuden muistelu"-menetelmää apuna käyttäen	59
7.3 Kolmas sykli	60
8 MITÄ TULEVAISUUS TUO?	62
LÄHTEET	68
LIITE 1. Jalkautumisraportti -lomake	73
LIITE 2. Kauppakeskusaamiais -kyselylomake	77

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on ”Löytävän nuorisotyön syklissä – Case kauppakeskus Itis”. Opinnäytetyöni on osa Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa Löytävä nuorisotyö -hanketta. Moniammatillisen verkostoyhteistyön kehittämishanke toteutetaan vuosina 2013-2017. Löytävä nuorisotyö-hankkeen kohdealueina ovat Helsinki, Espoo, Vantaa sekä Jyväskylä.

Hankkeen pääasiallisena kohderyhmänä ovat kaikki alle 18-vuotiaat nuoret, jotka viettävät aikaansa julkisissa ja puolijulkisissa paikoissa. Nuorille nämä paikat näyttävät vetovoimaisina, omaehtoisen ajanvieton, kavereiden tapaamisen ja nähdyksi tulemisen tiloina. Näissä paikoissa voivat aikaansa viettää myös nuoret, joiden huolestuttavaa elämäntilannetta ei huomata tai siihen ei osata tai uskalleta puuttua. Ei ole myöskään tavatonta, että näissä ympäristöissä nuorten seuraan hakeutuu aikuisia, jotka ottavat nuoriin epätoivottavaa kontaktia esimerkiksi päihteitä välittämällä.

Hanketta toteutetaan yhteistyössä kohdealueiden nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat esimerkiksi järjestyksenvalvonta, nuorisotyöntekijät, yritykset, kauppakeskuksen hallinto, järjestöt, sosiaalitoimi, seurakunta, poliisi, koulut jne.

Tavoitteina on luoda uudenlainen nuorisotyönmalli julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin, joissa lähtökohtaisesti kohdataan kaikki alueen nuoret myönteisellä asenteella. Tarkennettuja tavoitteita ovat:

1. Uuden monitoimijaisen ja sektorit ylittävän nuorisotyömuodon kehittäminen.
2. Nuorten kanssa toimivien käytännön yhteistyön lisääminen ja käytössä olevien resurssien parempi hyödyntäminen.
3. Nuorten toimijuuden ja osallisuuden vahvistaminen sekä syrjäytymisen ehkäisy.
4. Turvallisuuden ja viihtyvyyden lisääminen julkisilla ja puolijulkisilla alueilla.

Opinnäytetyössäni pyrin avaamaan löytävää nuorisotyötä sekä siihen olennaisesti liittyvää moniammatillista verkostoyhteistyötä. Toimintatutkimuksen ympäristönä toimii Itä-Helsingissä sijaitseva kauppakeskus Itis. Kauppakeskus Itis on vanha, mutta juuri uudistettu kauppakeskus, joka toimii myös joukkoliikenteen risteyskohtana. Kauppakeskuksessa on uudistumisen myötä vaihtunut myös järjestyksenvalvontaa järjestävä yritys. Löytävä nuorisotyö -hanke on aloittanut toimintansa kauppakeskuksessa toukokuussa 2014.

Toimintatutkimuksessa lähestyn aihettani yhdistäen käytännön kehittämistyötä ja tutkimusta. Opinnäytetyötäni ei ohjaa teoreettinen tutkimus vaan halu tietää, miten asiat voitaisiin tehdä paremmin. Toimintatutkimusta hyödyntämällä pyrin löytämään tietoa, joka palvelee ihmisten yhteistoiminnan kehittämistä. Tavoitteena on tällä yhteistoiminnalla saada hiljainen tieto esiin ja keskusteluun. Tämän kehittämistyön tuloksena syntyy malli moniammatillisesta verkostoyhteistyöstä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Mallia tullaan käyttämään löytävää nuorisotyötä levitettäessä valtakunnallisesti koko nuorisotyön toimialalle sekä loppuraportoinnissa RAY:lle vuonna 2017. Työ toimii myös kuvauksena hankkeen etenemisestä yhdessä kauppakeskuksessa.

Aineistona käytän nuorille ja toimijoille suunnatuista Webropol-kyselyistä saatua materiaalia, moniammatillisen verkoston toteuttaman kauppakeskusaamiaisen ja tulevaisuuden muistelu -menetelmän analyysia sekä säännöllisten verkostopalavereiden muistioita. Lisäksi aineistona on jalkautuvasta työstä, kentällä tapahtuvasta osallistuvasta havainnoista ja keskusteluista kerätyt päivittäiset raportit. Kantavana ajatuksena on löytävän nuorisotyön vuorovaikutus ja dialogisuus.

Opinnäytetyöni tilaajana on työnantajani Aseman Lapset ry, joka on vuonna 1990 perustettu, poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton valtakunnallinen järjestö. Järjestön toiminnalla pyritään kehittämään ja edistämään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia. Lisäksi toimintaperiaatteina ovat nuorten terveen kasvun edistäminen, toimivan vuorovaikutuksen luominen nuorten ja aikuisten välille.

Kehittämishanke on työelämälähtöinen. Tarve kehittämishankkeelle on noussut nuorisotyön kentältä. Tällaiselle työmuodolle ei vielä nuorisotyössä ole auki kirjoitettua mallia. Vastaamme koko toimialaa koskevaan tarpeeseen.

2 TOIMINTATUTKIMUKSELLINEN LÄHESTYMISTAPA

Opinnäytetyöni tutkimusstrategia nojautuu toimintatutkimukseen. Se kuvaa parhaiten kehittämishanketta, jota toteutan Aseman Lapset ry:lle. Kyseessä on innovatiivinen kehittämishanke, jonka tarkoituksena on kehittää uusi nuorisotyönmuoto. Toimintatutkimus on käytännönläheistä pyrkimyksenä yhdistää käytäntö ja teoria.

Toimintatutkimuksen käsite (action research) on otettu käyttöön jo 1940-luvulla. Kuitenkin toimintatutkimuksen varsinaisena ”isänä” pidetään amerikkalaista sosiaalipsykologia Kurt Lewiniä. Hän teki toimintatutkimusta tutuksi 1940-luvun lopulla kirjoittamalla aiheesta sekä luonnostelemalla toimintatutkimuksen perusajatuksia. Toimintatutkimusta ei kuitenkaan pidetty tarpeeksi tieteellisenä, joten toimintatutkimus on elänyt aaltomaista liikettä vuosien saatossa. Kasvatustieteen alalla toimintatutkimus alkoi elpyä 1970-luvulla. (Heikkinen 2001, 172-175.)

Toimintatutkimuksessa tuotetaan tietoa käytännön kehittämiseksi. Siinä tutkitaan ihmisten toimintaa. Käytäntöjä kehitetään entistä paremmiksi. Toimintatutkimus kohdistuu erityisesti sosiaaliseen toimintaan. Joka pohjautuu vuorovaikutukseen. Ihmiset suuntaavat toimintansa yksilöihin tai ottavat heidät huomioon toiminnassaan. Heidä ohjaa yhteinen tulkinta, merkitys tai näkemys yhteisestä toiminnasta ja sen tarkoituksesta. (Heikkinen 2008, 16-17.)

Toimintatutkimus on yleensä ajallisesti rajattu tutkimus- tai kehittämishanke, jossa suunnitellaan ja kehitetään uusia tapoja toimia. Pienimuotoisimmillaan toimintatutkimus voi olla oman työn kehittämistä, mutta työn kehittäminen vaatii vuorovaikutusta ja koko yhteisön huomioon ottamista, joten näin toimintatutkimus usein laajenee yhteisistä asioista keskustelevalaksi. (Emt., 16-17.)

Toimintatutkimuksessa ei ole tutkimuskysymysten asettelua vaan siinä määritellään tutkimuksen tehtävä. Koska tutkimukseen halutaan käytäntöön sovellettavaa ja hyödynnettävää tietoa toimintojen kehittämiseksi. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on selvittää kuinka asioiden tulisi olla. Miten tavoitteisiin päästään? Millaista tietoa asian

kehittämiseksi tarvitaan? Tutkimuksella tavoitellaan tietoa, jonka avulla voidaan toimintoja parantaa. (Heikkinen 2001, 170-185.) Löytävä nuorisotyö-hankkeessa on tarkoitus ratkaista ongelmia sekä pyrkiä kehittämään olemassa olevia toimintoja niin, että tapahtuisi muutosta parempaan. Tarkoituksenamme on luoda toimintamalli ennakoiden tulevaisuutta.

Opinnäytetyössäni tärkeintä on tutkiva työote. Siinä korostetaan vuorovaikutuksellisuutta ja osallistujien tasavertaista keskustelua muutoksen aikaansaamiseksi. Moniammatillisen yhteistyöverkoston jäsenet ovat työnsä asiantuntijoita ja toimivat aktiivisina muutoksen liikkeellepanijoina. Opinnäytetyöni tavoitteena on hiljaisen tiedon nostaminen esiin ja keskusteluun. Yhteisöä aktivoimalla, osallistamalla ja demokrati-aa käyttämällä heidän kokemustietoaan voidaan käyttää voimavarana. (Heikkinen, Konttinen & Häkkinen 2008, 57-58.)

Toimintatutkimus on sosiaalinen prosessi, jossa tutkija ei ole ulkopuolinen vaan osallistuu aktiivisesti. Toimintatutkimus on kiinnostunut ihmisten välisestä yhteisestä tekemisestä. Toimintatutkimus on kokemuksellista ja ajassa kiinni olevaa tutkimusta. Se on ensisijaisesti muutokseen tähtäävä lähestymistapa. Toimintatutkimus on osallistavaa. Yhteisö on mukana tutkimuksen suunnittelussa, aineiston keruussa sekä tulkintojen ja päätelmien tekemisessä. Tutkimus on läpinäkyvää ja avointa dialogia tutkijan ja käytännön toimijoiden kesken. (Heikkinen 2008, 27-34.)

Opinnäytetyöni tavoitteena on parantaa nuorisotyön mahdollisuuksia toimia julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa sekä työskennellä ammatillisesti tehden ”seinätöntä nuorisotyötä”. Työntekijänä tämä vaatii minulta laaja-alaisia yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Lisäksi pyrin määrittelemään löytävän nuorisotyön käsitettä ja sitä kuinka se eroaa etsivästä nuorisotyöstä.

2.1. Toimintatutkimuksen määrittelyä

Toimintatutkimus on osallistavaa tutkimusta, jolla pyritään yhdessä ratkaisemaan käytännön ongelmia ja saamaan aikaan muutosta. Toimintatutkimuksesta käytetään myös nimitystä kehittävä työntutkimus. Se on ongelmakeskeistä ja vahvasti käytän-

töön suuntautuvaa. Tutkimuksella pyritään todellisuuden muuttamiseen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 58-60.)

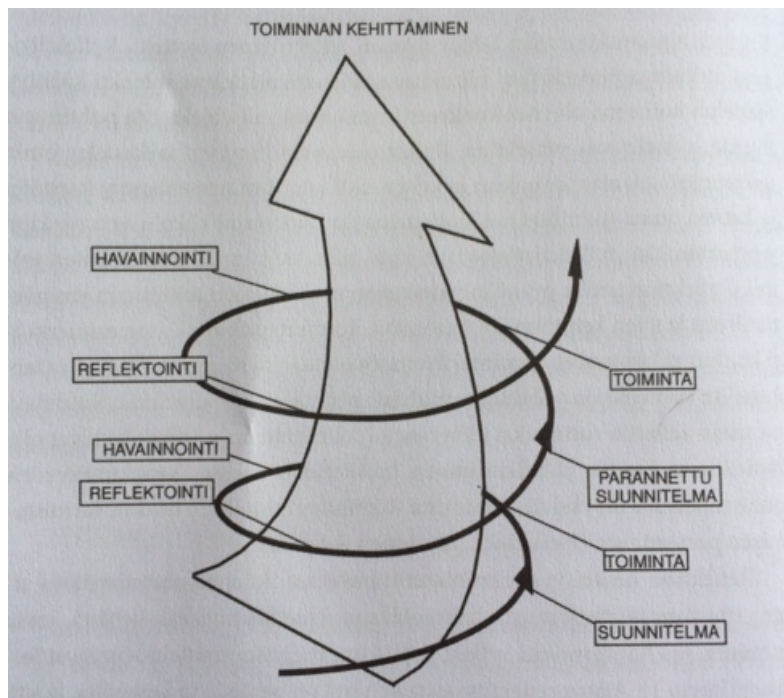
Yhteisöperustaisessa toimintatutkimuksessa mahdollisimman moni verkoston jäsenistä osallistuu aktiivisesti tutkimukseen ja kehittämiseen. Jäsenet ovat mukana suunnittelussa, aineiston keruussa ja tulkintojen sekä päätelmien tekemisessä. Osallisuus on aktiivista osallistumista tutkimuksen kaikkiin vaiheisiin. Se on kehittämis-työmme läpinäkyvyyttä, avointa dialogia kaikkien jäsenten kesken. Pyrimme yhdessä kehittämään eri osapuolten välistä vuorovaikutusta. (Heikkinen 2008, 32-33.)

Toimintatutkimuksessa ajatellaan, että jos sosiaalista todellisuutta yrittää muuttaa niin siitä voi paljastua jotakin uutta. Tutkimus on silloin interventioon perustuva. Sillä tavoitellaan käytännön hyötyä koko yhteisölle ei vain tutkijalle. Uusia tilanteita muokataan ja valmistaudutaan tulevaan muutokseen työstämällä sitä yhteisönä avoimen ja kriittisen keskustelun avulla. Ja kun uutta on työstetty, kokeiltu ja arvioitu tarpeeksi voidaan toiminnot vakiinnuttaa. Toimintatutkimuksen intervention tehtävänä on nostaa esiin toimijoiden oma hiljainen tieto, kehittymisen kyvyt ja luottaa niihin. Tässä toteutuu toimintatutkimuksen syklisyys. Kehittämisellä ei ole päätepistettä, sillä käytännöt jalostuvat ajassa. Kun toimintaympäristö muuttuu luodaan parempi käytäntö vastaamaan sen hetkistä aikaa. (Emt., 27-29.)

Työni on vahvasti työelämälähtöinen kehittämishanke, jossa itse olen osallisena. Olen kehittäjän, hankevastaavan ja yleistutkijan roolissa. Tutkijana yritän tehdä itseni huomaamattomaksi, jotta todellisuudesta saadaan mahdollisimman oikeanlainen kuva. (Heikkinen 2008, 27-34.) Tutkijana olen siis mukana yhteisössä, jota kehitämme. Toimintatutkimuksen keskeinen piirre on yhteisöllisyys. En pyri tarkastelemaan asioita ulkopuolisena vaan pyrin tekemään aloitteita ja vaikuttamaan kohdeyhteisöön. Tätä kutsutaan muutosinterventioksi. Koska tarkastelen tilannetta omasta näkökulmastani ei saavuttamani tieto ole täysin objektiivista. Siten teen samalla tutkimusta itsestäni ja yhteisöstä. Tutkimus ei kuitenkaan voi olla kertomus itsestä vaan tutkimuksessa tulee kuulua kaikkien asianosaisten äänet. (Heikkinen 2001, 179-180.)

Yksi tärkeimmistä toimintatutkimuksen laadunvarmistamisen periaatteista on reflektii-visyys. Ihminen tarkastelee omia ajatussisältöjään, kokemuksiaan ja itseään tajuava-

na ja kokevana olentona. Hän etääntyy itsestään ja näkee oman toimintansa ja ajattelunsa uudesta näkökulmasta. (Heikkinen 2008, 33-34.) Itsensä tarkastelun keskeisyys ilmenee reflektiivisenä kehänä, jossa toiminta, havainnointi, reflektointi ja uudelleensuunnittelu seuraavat toisiaan. Tästä syntyy ajassa etenevä spiraali, kun syklejä asetellaan peräkkäin. Alla oleva spiraali kuvaa kuinka toiminta ja ajattelu liittyvät toisiinsa peräkkäisinä (kuvio 1). (Heikkinen 2001, 176-177.)

Kuvio 1. Toimintatutkimuksellisen lähestymistavan spiraali.

Opinnäytetyöni kehittämisen kohteena on löytävä nuorisotyö -malli, jonka keskiössä on moniammatillinen verkostotyö, jalkautuva työ ja nopea reagointi. Kehittämistyön tarkoituksena on parantaa nuorisotyön mahdollisuuksia toimia ja työskennellä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Tällainen kehittämistyö on muutoksille altista. Toiminta etenee suunnittelun, havainnoinnin ja arvioinnin kehänä. Toimintatutkimuksen jokaisesta vaihetta toteutetaan ja suhteutetaan toisiinsa kriittisesti ja järjestelmällisesti. Kehittämisprosessi on siis syklimäinen, eri vaiheet toistuvat uudelleen (Kuvio 1.) Ensin suunnitellaan ja määritellään kehittämistehtävä sekä asetetaan sille tavoitteet. Tämän jälkeen työ aloitetaan tutkimalla ja rohkeasti kokeilemalla millaisilla toimenpiteillä tavoitteisiin päästäisiin. Toiminnan jälkeen arvioidaan, mitä on tehty. Miten on tehty? Mitä työtä voisi kehittää? Arvioinnin jälkeen muokataan suunnitelmaa ja siirrymme

seuraavaan sykliin. Kyse on toiminnasta, joka ei pääty. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 60-61.)

Opinnäytetyössäni pyrin avaamaan tätä tutkimuksen spiraalimaista rakennetta, siitä nousevia huomioita ja ajatuksia. Työssäni on alku, keskikohta ja loppu. On oltava perusteltua päättää tutkimus johonkin kohtaan. Vaikka toiminta itsessään jatkaa kulkuaan ja muuttuu ajansaatossa jälleen. Opinnäytetyöni on toteutettu 3/2014-4/2016 välisenä aikana.

Toimintatutkimuksellisen lähestymistavan tarkoituksena on yhdistää teoria ja käytäntö. Tutkijana aktivoin ja kehitän toimintaa. Suuren osan työajastani käytän erilaisiin keskusteluihin ja palavereihin, joissa toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan. Tutkijana minulla on mahdollisuus demokraattisen dialogin onnistumiseen niin, että kaikki yhteistyökumppanit tulevat nähdyksi ja kuulluksi. Osani on reflektoida tätä keskustelua ja tehdä näkyväksi yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä työ, hiljainen tieto ja asiantuntijuus. Käsitellä ja tuoda julki tietoa kriittisesti, jotta asioihin tulisi muutosta. (Heikkinen 2008, 29-32.)

2.2 Tutkimuspohdinnat

Toimintatutkimuksellisesta lähestymistavasta ei voi kirjoittaa tarkkaa tutkimussuunnitelmaa tai sitä kuinka tutkimus tullaan toteuttamaan. Koska kysymys on kehittämisestä, kentältä nousevista muutostarpeista ja dialogista ei suunnitelmaa voida tarkasti tehdä. Suunnitelmien tekeminen on kuitenkin tärkeää ja niihin tulee käyttää aikaa, mutta on varauduttava suunnitelmien muuttumiseen.

Arja Kuula (1999) pyrkii selventämään akateemisen ja toimintatutkimuksen eroja. Kuula kirjoittaa toimintatutkimuksen tieteellisyyden määrittävän vastakohdaksi prosessin kulussa tapahtuvalle kirjoittamiselle ja raportoinnille, joka on käytännöllistä, oleellista ja tähän hetkeen kiinnittyvää. Samalla tieteellinen tieto määrittyy jälkijättöiseksi, hitaaksi ja epärelevantiksi.

Toimintatutkimusta kritisoitiin erilaisilla argumenteilla, joiden mukaan akateeminen tutkimus olisi totuuden mukaisempaa. Toimintatutkimuksella ei saavuteta yleistettäviä tuloksia. (Kuula 1999, 184-187.) Sillä tulkinnat rakentavat sosiaalista todellisuutta. Toimintatutkimuksessa pyritään muutokseen, silloin mittausten uusiminen hankaloituu. Jos jokin asia koetaan muutostarpeessa olevaksi, ollaan valmiita tekemään muutoksia.

Toimintatutkimusstrategia perustuu tutkijan ymmärrykseen ja vähitellen kehittyvään tulkintaan. Tutkijan tärkein väline on hän itse. Siksi on tärkeää reflektoida omaa rooliaan tutkimuksessa, oman identiteetin rakentumisen rinnalla. Koska tutkija tulkitsee sosiaalista todellisuutta, on tarpeellista tarkastella oman suhteen rakentumista tutkimuskohteeseen. (Heikkinen & Syrjälä 2008, 152-153.) Tutkimuksessa keskitytään käytäntöön ei teoriaan.

Kehittämishankkeessa vastaavana toimiessani, koordinoin ja hallinnoin hanketta kokonaisuudessaan. Lisäksi hankkeessa on kaksi hankesuunnittelijaa, joilla molemmilla on omat kohdealueensa. He toimivat alueillansa koordinoijina, viestinvälittäjinä sekä ”puhemiehinä” toimijoiden toistensa löytämiseksi. Näistä yhteistyön kokemuksista ja opeista pyrimme yhdessä verkostojen kanssa luomaan toimivan nuorisotyönmallin julkisilla ja puolijulkisilla paikoilla tapahtuvaan nuorisotyöhön.

Opinnäytetyössäni pohdin seuraavia asioita:

- Mitä verkostotyötä? Miksi verkostotyö? Mistä oppi verkostoitumiseen?
- Yhteinen visio tai selkeä kuva hyödyistä. Kuinka tärkeänä yhteistyökumppanit työnmuodon kehittämisen näkevät?
- Kuka hyötyy kenestä?
- Toimijoiden yhdistäminen.
- Resurssointi, kuinka paljon aikaa yhteistyöverkostoilla on aikaa hankkeeseen käyttää?
- Hiljaisen tiedon välittäminen ja nopea reagointi.
- Uudistumisen kyky, tekeminen ja edelläkävijyys. Verkostotyö mahdollistajana.
- Mahdollisuudet ja riskit. Verkostotyön suunnittelu, poistuminen mukavuusalueelta? Organisaation läpinäkyvyys.

2.3 Aineistonkeruu menetelmät

Koska kyse on toimintatutkimuksellisesta lähestymistavasta, on aineistonkeruu menetelmien oltava osallistavia. Nämä menetelmät mahdollistavat pääsyn kohde organisaatioiden toimijoiden hiljaiseen tietoon, ammattitaitoon ja kokemukseen, jolloin kehittämistyön näkökulma laajenee. Tutkimusaineistoa on mahdollisuus kerätä esimerkiksi kyselyillä, ryhmäkeskusteluilla, aivoriihityöskentelyllä, haastatteluilla tai havainnoimalla. Lisäksi aineistona voidaan käyttää asiakirjoja ja muuta kirjallista aineistoa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2014, 61-63.)

Käyttämäni menetelmä on diskurssi, toimijoiden yhteiset keskustelut. Keskustelua käydään yhteisesti sovittujen sääntöjen (esim. salassapitovelvollisuus), hyväksytyjen näkemysten ja mielipiteiden puitteissa. Keskustelu jatkuu koko kehittämistutkimuksen ajan ja siirtyy seuraavalle tasolle edellä mainittujen syklien (ks. Kuvio 1.) mukaisesti. Tutkijana dokumentoin käytyjä keskusteluita, päätettyjä tavoitteita, toimijoiden näkemyksiä sekä toimintaa. (Emt.,62.)

Kenttävaihe on parhaimmillaan dialogista oppimista, osallistujien tasavertaista keskustelua, ongelmanratkaisua ja tiedonmuodostusta. Luottamus edellyttää dialogisuuden periaatteiden omaksumista: osallistumista, sitoutumista, vastavuoroisuutta, vilpittömyyttä ja reflektiivisyyttä. (Huovinen & Rovio, 2008,102.)

2.3.1 Osallistava havainnointi

Toimintatutkimusstrategiassa työ tapahtuu käytännössä. Olen asianosaisena mukana sosiaalisessa ja kulttuurisessa ilmastossa sekä fyysisesti läsnä toimijoiden mukana. Tutkimus tapahtuu arkipäivän hetkissä ja erilaisissa tilanteissa ilman valittua otosta tai laboratorio-olosuhteita. (Heikkinen 2008, 27-34.)

Kentällä havaintoja tehdään jatkuvasti, joten on tarpeen luoda säännölliset raportointikäytännöt. Löytävään nuorisotyöhön kuuluu ilmiöiden ja hiljaisten signaalien raportointi ja niiden analysointi. Tämä on tärkeää, jotta kentältä saadaan oikeanlaista tietoa nuoriin liittyen. Työmuoto tuottaa kentältä paljon korvaamatonta tietoa siitä, mitä

nuoret tarvitsevat. Kentällä työskentelevät työntekijät kuulevat sen, minkä nuoret tietävät. (Emt., 27-34; Kaartinen-Koutaniemi 2012, 86-87.)

Tutkijana aktivoin ja kehitän toimintaa. Suuren osa ajastani käytän erilaisiin keskusteluihin, kokouksiin, suunnitteluun ja arviointiin. (Heikkinen 2008, 27-34.) Näistä tilaisuuksista olen tehnyt yhteistyöverkostolle muistioita ja kirjannut tavoitteita sekä kehittämisideoita. (Anttila 2007, 128-129.) Lisäksi hankesuunnittelijoille on laadittu jalkautumisraportointilomake, johon päivittäiset havainnot esimerkiksi kauppakeskuksista tai kadulta merkitään (Liite 1.). Opinnäytetyössäni käytetyt esimerkit ovat kentältä raportoituja havaintoja

2.3.2 Verkkokyselyt

Kauppakeskusten toimijoille, yhteistyöverkostoille ja nuorille laadittiin Surveypol-verkkokyselylomakkeet. Kauppakeskuksen toimijoille suunnatussa kyselyssä oli tarkoitus selvittää esimerkiksi yrittäjien suhtautumista nuorten hengaamiseen kauppakeskuksissa. Yhteistyöverkostoille osoitetussa kyselyssä selvitettiin yhteistyön toimivuutta.

Nuorten kyselyn kohderyhmänä olivat alle 18-vuotiaat nuoret. Kysely liittyi nuorten hengaamiseen, liikkuvuuteen ja turvallisuuden tunteeseen sekä vapaa-aikaan kokonaisuudessaan. Kyselyt toteutettiin nuorten suosimissa paikoissa esimerkiksi nuorisotiloilla ja kauppakeskuksissa niin, että nuorilla oli mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä tai saada ohjeita lomakkeen täyttämiseen. Tutkimuksen perustietojen lisäksi täytyi internetin kautta tutkimustarkoitukseen tietojaan ja ajatuksia lähettävälle kertoa, miten kerättyjä tietoja tullaan käyttämään ja säilyttämään. (Kuula 2006,177.) Kyselylomakkeista olemme pyrkineet luomaan sellaiset, että vastaaja ei ole tunnistettavissa.

Vastauksia kyselyyn saimme kolmen kuukauden aikana 85 kappaletta. Vastaajista poikia oli 45, tyttöjä 36 ja 4 ilmoitti olevansa muu kuin edellä mainituista. Kyselyyn vastanneiden keski-ikä oli 15 vuotta. Vastaajista 85% asui vanhempiensa kanssa. Nuorista vastaajista 60% olivat peruskoulussa, 24% ammatillisessa koulutuksessa,

11% lukiossa ja 5% työpajalla, töissä tai kotona. Opinnäytetyössäni käytetyt prosenttiluvut ovat tästä verkkokyselystä.

Verkkolomakkeen ongelmana on kerätyn aineiston edustavuuden ja luotettavuuden arviointi. (Kuula 2006,174.) Tämän vuoksi olemme joutuneet tekemään lomakkeita useammat. Ensimmäinen kyselylomake osoittautui liian pitkäksi nuorten vastattavaksi. Loppuosan kysymykset oli vain nopeasti käyty läpi. Raportteja ajaessamme huomasimme, ettei lomakkeen viimeisiin kysymyksiin voitu luottaa. Jouduimme tekemään uuden kysymyspatteriston.

Tuossa uudessakin lomakkeessa haastavaksi osoittautui maahanmuuttajataustaisten nuorten vastaaminen. Kysymykset olivat ajoittain vaikeasti ymmärrettäviä ja avoimiin kysymyksiin nämä nuoret olivat haluttomia vastaamaan.

2.3.3 Kauppakeskusaamiainen ja Tulevaisuuden muistelu-menetelmä

Kauppakeskusaamiainen järjestettiin marraskuussa 2014. Tilaisuuden tarkoituksena oli saattaa pääkaupunkiseudun kauppakeskustoimijat yhteen pohtimaan kauppakeskuksissa tehtävää moniammatillista verkostoyhteistyötä. Tilaisuuteen kutsuttiin pääkaupunkiseudun neljän kauppakeskuksen päälliköt, järjestyksenvälvoimän palveluesimiehet, kauppakeskuksissa sijaitsevien kirjastojen henkilökuntaa sekä silloisen lähipoliisin edustus.

Helmikuussa 2015 järjestimme tilaisuudelle jatkoa, ”tulevaisuuden muistelu”-menetelmää hyödyntävän työpajan. Tulevaisuuden muistelu -menetelmää (ennakointidialogia) hyödynnettiin selkeyttämään pääkaupunkiseudun alueellisten työryhmien sisäistä sekä myös työryhmien välistä toimintaa. Tarkoituksena oli tehdä näkyväksi tavoitteita, jotka ohjaavat toimintaa sekä keinoja näiden päämäärien saavuttamiseksi. Menetelmän avulla pyrittiin hahmottelemaan, mitä käytännössä tarkoittaisi tilanne, jossa voitaisiin sanoa, että hanke on onnistunut. Lähtökohtana oli ajatus siitä, että huolia ei ”lakaista maton alle” mutta niiden yli on nähtävä.

Löytävä nuorisotyö -hankkeessa luotavassa työmuodossa korostetaan positiivista lähestymistapaa. Tulevaisuuden muistelu koettiin luontevana menetelmänä tavoitteiden kirkastamiseksi, sillä ennakkointidialogeissa ajatuksena on, että kuulluksi tuleminen ja toisten kuuleminen voivat vaikuttaa voimaannuttavasti ”tässä ja nyt”. Näin ollen mahdollisiin huoliin voidaan löytää ratkaisuja nopeasti. Yhteistyösuunnitelma laaditaan niin, että itse tuo laadintaprosessi antaisi asianosaisille kokemuksen yhteisestä tavoitteesta ja keinoista sen saavuttamiseksi. (Seikkula & Arnkil 2013, 62.)

3 SYNTYY LÖYTÄVÄ NUORISOTYÖ-HANKE

Aseman Lapset ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton valtakunnallinen järjestö. Sen jäsenet ovat nuoriso-, sosiaali- ja terveystieteiden edustajia. Järjestön tavoitteena on saada aikaan henkilökohtainen vuorovaikutus aikuisten ja nuorten välille.

Vuonna 1990 perustetun Aseman Lapset ry:n perustehtävä on edistää nuorten kasvua ja ehkäistä syrjäytymistä, väkivaltaa, rikollisuutta ja päihteiden ongelmakäyttöä. Järjestö pyrkii kehittämään lasten, nuorten ja perheiden sekä koko yhteiskunnan hyvinvointia.

Järjestössä työskentelee tällä hetkellä 24 palkattua kasvatusalan ammattilaista. Lisäksi Aseman Lapset ry:n toiminnassa on mukana valtakunnallisesti noin 400 vapaaehtoistyöntekijää, kahdellatoista eri paikkakunnalla ympäri Suomea. Tällä hetkellä toimintamuotoja ovat:

- Friends-ohjelma lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseksi
- Walkers-toiminta, joka on ennaltaehkäisevää nuorisotyötä perustuen vapaaehtoisten turvallisten aikuisten panokseen ja läsnäoloon
- Walkers-bussi-toiminta on pääkaupunkiseudulla toimiva nopean reagoinnin toimintamalli, jolla pyritään yhteistyössä alueiden palveluiden kanssa puuttumaan kohdealueilla havaittuihin nuoriin liittyviin huolta herättäviin ilmiöihin.
- Lisäksi järjestössä on tällä hetkellä käynnissä neljä eri hanketta:
 - Löytävä nuorisotyö- hanke (2013-2017)
 - Katuväkivaltaa ehkäisevä -hanke (2014-2016)

- Katusovittelu-hanke (2015-2017)
- ”Taivun, pystyn, pärjään” -hanke (2015-2017)

3.1 Löytävä nuorisotyö -hankkeen tausta ja tarve

Aseman Lapset ry:ssä aloitettiin 1992-1993 vuoden vaihteessa ”etsivän työn safarit”. Aseman Lapset ry:n ensimmäinen ammatillinen, Keskustan katulapsi-projekti käynnistettiin Jeepi Kafeella vuoden 1992 lopussa. Projektin alkuvaiheessa tehtiin etsivää työtä Helsingin keskustan alueella jalkautuen sekä maastoautolla laajemmalla alueella. Tämän kolmivuotisen projektin tavoitteena oli saada aikaiseksi ”sosiaalisesti toimiva yökahvila” Helsingin keskustaan – näin tapahtuikin jo projektin puolivälissä Walkersin avatessa ovensa syksyllä 1994. Tästä projektista muotoutui yksi järjestön kulmakivistä; Walkers -toiminta. (Mujunen 1996, 4-21.)

Walkers -toiminta on ainutlaatuinen suomalainen nuorisotyönmuoto, jota toteutetaan Walkers -kohtaamispaikoissa ja -kahviloissa, kaduilla sekä muissa nuorten toimintaympäristöissä. Työn tarkoituksena on edistää nuorten itsenäistymistä ja kasvamista vastuullisiksi aikuisiksi. Työ on matalankynnyksen toimintaa, jolloin häiriökäyttäytymistä, väkivaltaisuutta, rikollisuutta, ilkivaltaa, syömishäiriöitä, päihteidenkäyttöä ja erilaisia riippuvuuksia ei pidetä kynnyskysymyksinä eikä varsinaisina ongelmina, vaan oireina ongelmista, joita on ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Tavoitteena on tuottaa nuorille turvallista ja hyväksyvää aikuisuutta. (Aseman Lapset ry 2015.)

Walkers -toiminnan näkyväksi tekemä tarve nuorisotyölle julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa, oli alkusysäys löytävälle nuorisotyölle. RAY:ltä päätettiin hakea toukokuussa 2012 viisivuotista hanketta uuden nuorisotyömuodon kehittämiseksi julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin.

Löytävä nuorisotyö -hankkeessa ja siinä luotavassa mallissa on tarkoitus työskennellä myönteisellä nuorisotyöllisellä otteella niissä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa sekä ympäristöissä, joihin nuoret kokoontuvat viettämään vapaa-aikaansa. Löytävällä nuorisotyöllä halutaan lisätä nuorten kanssa toimimista nuorten tarpeita vastaavalla tavalla ja heidän toimijuuttaan lisäävällä tavalla. Tavoitteena on luoda nuoriin välittä-

vä, mutta myös rajoja asettava suhde. Hankkeessa on tarkoituksena haastaa viime vuosina nuorisotyön kehittämisessä havaitut suuntaukset tarkastella nuoria ja nuorisoa pitkälti ongelmien kautta.

Monet nuoret viettävät vapaa-aikaansa kauppakeskuksissa ja muissa julkisissa ja puolijulkisissa paikoissa, joissa työskentelevän palkatun aikuisväestön tehtävänä ei ole kasvatuksellinen keskustelu nuorten kanssa. Löytävälle nuorisotyölle ominaista on nuoriin myönteisesti ja leimaamattomasti suhtautuva lähestymistapa, jossa tunnustetaan myös nuorten oikeus olla ja toimia julkisissa ja puolijulkisissa arkipäivän ympäristöissä kansalaisina siinä missä aikuistenkin.

Hankkeen yhtenä lähtökohtana on kasvatuksellinen ja syrjäytymistä ehkäisevä ote suhteessa nuoriin. Toiminnan tausta-ajatuksena on, että vastuulliseen ja aktiiviseen aikuisuuteen kasvamista edistää kokemus hyväksytyksi tulemisesta sekä ikätasoinen osallistumis- ja osallisuusosoikeus myös vapaa-ajalla yhteisissä tiloissa ja ympäristöissä. Luontevat vapaa-ajan kontaktipinnat nuorten ja turvallisten aikuisten välillä tarjoavat mahdollisuuksia keskinäisen luottamuksen rakentumiseen.

Hankkeessa on tarkoitus kehittää toimintamalli nuorten kanssa toimivien eri tahojen käytännön yhteistyön parantamiseksi ja olemassa olevien resurssien entistä paremmaksi hyödyntämiseksi. Nykyisestä toimivasta, mutta usein tapaamistasolle jäävästä verkostoyhteistyöstä otetaan askelia pidemmälle ja toteutetaan konkreettista sektorit yhdistävää yhteistyötä nuorten kohtaamisessa ja heidän kanssaan toimimisessa hankkeen kohdealueilla Helsingissä, Espoossa, Vantaalla ja Jyväskylässä. Tulevaisuudessa mahdollisesti myös Rovaniemellä.

Löytävässä nuorisotyössä on tarkoitus ennakoluulottomasti rakentaa moniammatillisia yhteistyöverkostoja yli kunta- ja sektorirajojen. Työllä pyritään löytämään verkostoihin ne jäsenet, joita alueella ilmennyt tarve olennaisesti koskettaa. Tällaisella matalan kynnyksen yhteistyöllä pyritään nopeasti reagoimaan alueen haasteisiin, jotka koskettavat kaikkia julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa aikaansa viettäviä ihmisiä. Tämän verkostoyhteistyön pääasiallisena kohderyhmänä ovat noissa tiloissa vapaa-aikaansa viettävät nuoret. Yhteistyötahoina voivat olla

esimerkiksi kauppakeskuksen hallinto, järjestyksenvalvonta, kirjastohenkilökunta, lastensuojelu ja poliisi.

Toimimalla julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa löytävän nuorisotyön työtilana toimivat jo olemassa olevat tilat. Työmuodolla tiivistetään ja hyödynnetään jo olemassa olevia resursseja nuorisotyölliseen ja syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan. Toimintamallin aktivoima käytännön yhteistyö eri toimijoiden kanssa mahdollistaa konkreettisen nuorten parissa toimimiseen käytettävissä olevan ajan lisäämisen, sillä työ ei ole sidottua esimerkiksi yksittäisten tilojen aukioloaikoihin, tietyn työparin yhteiseen käytössä olevaan työaikaan tai yksittäisen organisaation työaikarakenteisiin. Hyvällä yhteistyöllä voidaan myös kohdentaa työtä niihin ajankohtiin ja paikkoihin, joissa sille on eniten tarvetta, sekä myös paikata ns. harmaita ja kattamattomia alueita, joissa toiminta on vähäistä tai puuttuu kokonaan.

Tarve löytävälle nuorisotyölle on ilmennyt ennen kaikkea toimintaympäristöä havainnoimalla. Turhan usein nuoret ovat keskenään ”kasvattamassa toisiaan” vailla turvallisten aikuisten läsnäoloa. Aikuisten ja nuorten välinen toimiva vuorovaikutus lisää kaikkien tiloja käyttävien turvallisuutta ja viihtyvyyttä.

3.2 Löytävä nuorisotyö- hankkeen tavoitteet

Löytävä nuorisotyö -hankkeen tarkoituksena on monitoimijaisen, sektorit ylittävän, ”seinättömän” nuorisotyömuodon kehittäminen. Työllä tavoitetaan leimaamattomasti julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa aikaansa viettäviä nuoria sekä edistetään näiden osallisuutta ja toimijuutta. Lisäksi puututaan nuorten riskikäyttäytymiseen.

RAY:lle kirjatut tavoitteet ovat:

- Resurssien ja osaamisen yhdistäminen sekä nuorisotyön toimintakentän ja syrjäytymistä ehkäisevän toiminnan laajentaminen usealla eri ulottuvuudella. Parantaa eri alojen toimijoiden yhteistyötä nuorten parissa.
- Yhteistyössä ennakoiminen ja reagoiminen nuoriin sekä näiden toimintaan julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Ennakointi myös havaittuihin ilmiöihin ja ym-

päristön muutoksiin. Konfliktitilanteiden syntymisen ehkäiseminen. Sekä alueiden turvallisuuden että viihtyvyyden lisääminen.

- ”Seinättömän” nuorisotyön lisääminen, jotta saadaan turvallisia aikuisia sinne, missä nuoret ovat.
- Hyväksyvän, nuorten myönteisen tunnistamisen ja tarvittaessa rajoja asettavan kohtaamiskulttuurin edistäminen.
- Julkisen liikenteen laajenemiseen liittyvien nuorisotyöllisten kysymysten tunnistaminen, esille nostaminen ja tarpeenmukaisten toimenpiteiden käyttöönotto.
- Työn vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen. Erityisesti sellaisten mittareiden ja keinojen kehittäminen, joilla voidaan todentaa nuorten hyvinvoinnin parantuneen.
- Jalkautuvan työn koulutuksen sekä kadulla tehtävän nuorisotyön kehittäminen, erityisesti madaltamalla kynnystä jalkautuvaan työhön.
- Huolta herättävien nuorten sitouttaminen intensiivisempään työskentelyyn yhteistyössä heidän perheidensä kanssa. Alueilla nuoriin epäsuotavaa huomiota kohdistavien aikuisten toimintaan vaikuttaminen ja puuttuminen.

Myöhemmin lisäsimme tämän hetkisen yhteiskunnallisen tilanteen vuoksi vielä yhden tavoitteen:

- Ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden huomioiminen. Erityisesti maahanmuuttajanuoriin ja radikalisoitumiseen liittyvän osaamisen kehittäminen.

4 NUORTEN VAPAA-AJAN VIETTO JULKISISSA JA PUOLIJULKISISSA TILOISSA

Kaikkialla on nuoria ihmisiä. Nuoret vaeltavat käytävillä suurina ryhminä tai istuvat penkeillä ja lattioilla sylikkäin läjittäin, kuuntelevat musiikkia, lataavat kännykkäänsä seinästä. Tytöt selaavat kaupassa vihkoja ja miettivät ääneen, mitä voisivat ostaa. Ruokakaupan kassalla pojat tunkevat maksetut energiajuomatölkit ylisuurten talvitakkiensa taskuihin. (Mattila 2013, 58.)

Isovanhemmillemme koulunkäynti tarkoitti vapautta tehdas- tai peltotöistä ja saattoi olla mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen ikätovereiden kanssa. Vapaa-aika käsite syntyi teollistumisen ja palkkatyöläistymisen myötä. Ajansaatossa vapaa-ajan merkitys on kuitenkin muuttunut. Vapaa-aika tarkoittaa vapautta, omaa aikaa, itse valikoitua tekemistä ja seuraa. Se on koulusta ja työstä virkistäytymistä. Vapaa-aika nähdään irrottautumisena kiireestä ja pakosta. Nykyisin nuoret mieltävät vapaa-ajan koulun ulkopuoliseksi ajaksi ja tilaksi. (Määttä & Tolonen 2011, 5-6.)

Vapaa-aikaa arvostetaan kulttuurisamme korkealle. Monet toivovat sitä itselleen lisää. Etenkin nuorille vapaa-aika on erityisen tärkeää. Vuonna 2013 julkaistun nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan 15-19-vuotiaat nuoret tapaavat kavereitaan kaduilla ja etenkin ostos- ja kauppakeskuksissa. Kyselyyn vastanneista 15-19-vuotiaista nuorista noin 50% viettävät vapaa-aikaansa kaduilla tai kaupungilla suunnilleen joka viikko. Tutkimuksen mukaan, mitä lähemmäs teini-ikää lapsi tulee niin, sitä enemmän kavereiden tapaamisten painopiste siirtyy kavereiden kotoa julkiseen ja puolijulkiseen tilaan. (Myllyniemi & Berg 2013, 32-37.)

4.1 Julkiset ja puolijulkiset tilat

Julkiset ja puolijulkiset tilat ovat tarkoitettu niiden käyttäjiä, ihmisiä varten. Viime vuosina on rakennettu entistä suurempia ja monimuotoisempia kauppakeskuksia, joissa yhdistyy ravintolaelämykset, kaupallisuus, hotellimajoitukset, harrastukset, viihdekeskukset, yksityisasunnot, toimistotilat, kirjastot, terveystalvelut ja julkinen liikenne. Näistä tiloista muodostuu vetovoimaisia vapaa-ajanviettopaikkoja myös nuorille.

Ympäristöjä, joita jäsentää sosiaalinen ajanvietto muiden kanssa, kutsutaan olemisen tiloiksi (spaces of being). Esimerkiksi kauppakeskukset, lähiöiden ostoskeskukset, julkisen liikenteen solmukohdat, torit sekä kadut muodostuvat usein nuorten olemisen tiloiksi. (Kuusisto & Tani 2009, 52.) Itsenäistyville nuorille nämä tilat luovat mahdollisuuden luoda perheen ulkopuolisia ihmissuhteita, kokeilla eri identiteettejä ja toimintamuotoja sekä harjoitella taitoja itsenäistä elämää varten. Näiden taitojen harjoittelussa ja kokeiluissa vapaa-aika ja olemisen tila on keskeinen toimintaympäristö. (Määttä & Tolonen 2011, 5-6.)

Julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa nuorten vapaamuotoinen käyttäytyminen on sallittua ja erilaisten ihmisten spontaani kohtaaminen on helpompaa. Nuorten on helpompi toimia tasavertaisina yhteisön jäsenenä, kun heillä on mahdollisuus toimia samoissa tiloissa muiden toimijoiden kanssa ilman, että heidän on kontrolloitava käyttäytymistään tilan edellyttämällä tavalla. Lisääntyvässä määrin monimuotoistuva ja monikulttuuristuva ympäristö edellyttää tiloja, joissa ihmiset voivat kohdata toisiaan. (Kiilakoski, Kivijärvi, Gretscher, Laine & Merikivi, 2011, 58-61.)

Julkiset ja puolijulkiset tilat ovat rakenteellisesti haastavia. Esimerkiksi kauppakeskuksissa voi olla kaupungin omistamaa kaikille avointa tilaa, kauppakeskuksen hallinnoimia puolijulkisia tiloja ja yrittäjien käytössä olevia yksityiseksi määriteltäviä tiloja. Tämä alueen monimuotoisuus tekee alueesta haasteellisen ja kiinnostavan toimintaympäristön. Myöskään aikuisilla ohjaajina tai kasvattajina ei lähtökohtaisesti ole pääsyä näihin nuorten toimintaympäristöihin. Haasteen luo myös se, ettei esimerkiksi kauppakeskuksessa työskentelevillä aikuisilla työnkuvaan kuulu kasvatuksellista toimintaa nuorten kanssa.

Nikoskinen (2011, 52) kirjoittaa ABC – liikennemyymälöistä tekemässään raportissa, että toimivat käytännöt, henkilöstön yhteiset linjanvedot sekä nuorten kanssa sovitut yhteiset pelisäännöt auttavat positiivisen ilmapiirin luomista. Jotta palvelukokonaisuudesta saataisiin kaikille mielekäs, on henkilöstön asennoituminen, satsaus asiakaspalveluun ja myönteinen suhtautuminen nuoriin asiakkaina tärkeitä tekijöitä ottaa huomioon palvelukokonaisuuksia mietittäessä.

4.2 Nuorten hengailu

Aluksi otettiin käyttöön teinikarkoitin, joka vihelsi niin korkealla taajuudella etteivät aikuiset kuulleet sitä. Paitsi jotkut kuulivat. Ja jotkut paheksuivat. Vaihdettiin yksitoikkoiseen klassiseen musiikkiin, jonka uskottiin ajavan nuoret pois.

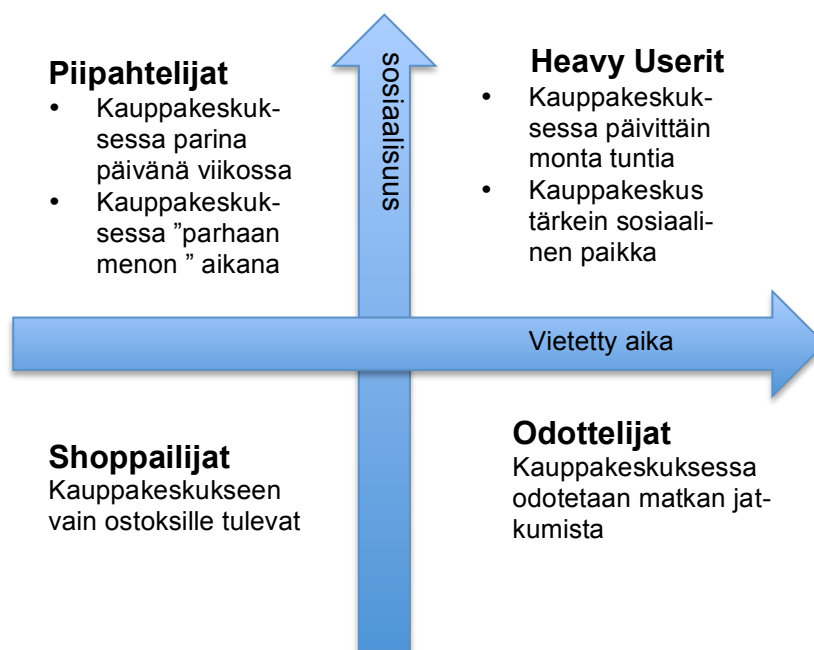
Nyt kellossa on toinen ääni. Kauppakeskuksista on tullut ihmisten olohuoneita. Nuoret ovat asiakkaita tai asiakkaidemme lapsia. Hengailu on osa keskustakäyttäytymistä. (Mattila 2013, 58)

Sirpa Tanin (2010) mukaan nuorten kaupunkitilan haltuunotossa on kyse hengailusta, jossa nuorten omaa vapaa-aikaa vietetään ilman vanhempien tai muiden aikuisten suoranaista kontrollia. Se on nuorten sosiaalista yhdessäoloa ilman suunniteltua tekemistä ja nuorten tapaa ottaa tila haltuun olemalla. Tämän myötä tilat muotoutuvat omiksi ja niihin kietoutuu oma henkilöhistoria, kokemuksia ja muistoja. Helsingin Nuorisosiainkeskuksen nuorille teettämässä tutkimuksessa (2014) nuorten mielestä tilan tulee liittyä nuoren omaan identiteettiin. Hyvä nuoruus on yhtä kuin hyvät kaverit.

Nuoret haastavat hengailullaan julkisen ja puolijulkisen tilan yleisesti hyväksytyjen käyttäytymissääntöjä käyttämällä tilaa vastoin sen suunniteltua tarkoitusta. Kauppakeskuksista on tullut monille nuorille suosittuja kokoontumispaikkoja, joissa päätarkoituksena on ajanvietto ja toisten tapaaminen, ei kuluttaminen. (Kuusisto & Tani 2009, 52-53.)

Kaikki kauppakeskuksissa liikkuvat nuoret eivät kuitenkaan ole hengailemassa. Nuorten kauppakeskuskäyttäytymistä tutkittaessa Nuorten Palvelut ry:n hankkeessa 2013-2014 luotiin nelikenttä, joka kuvasi nuorten kauppakeskuskäyttäytymistä. Nelikentässä nuoret tyypiteltiin sen mukaan, kuinka paljon he viettivät kauppakeskuksissa aikaa ja kuinka sosiaalista nuorten oleminen siellä oli. Tällä tyypittelyllä nuoret jaettiin shoppailijoiksi, odottelijoiksi, satunnaisiksi hengailijoiksi ja ”heavy usereiksi” (Kuvio 2).

Shoppailijoiksi kutsuttiin nuoria, jotka tulivat kauppakeskukseen ostoksille eikä kauppakeskuksella ollut heille sosiaalista merkitystä. Odottelijat olivat nuoria, jotka viettivät aikaansa kauppakeskuksissa paljonkin. Heille tämä tila näyttäytyi lämpimänä sisätilana, jossa odotettiin kyytiä tai harrastuksen alkamista. Satunnaiset hengailijat viettivät kauppakeskuksissa aikaansa muutamina päivinä viikossa. Silloin, kun siellä oli ”paras meno”. Näillä nuorilla motiivina olla julkisessa ja puolijulkisessa tilassa oli hengailu kavereiden kanssa. ”Heavy usereille” kauppakeskus oli ainoa ympäristö, jossa he tapasivat muita nuoria. Nämä nuoret viettivät kauppakeskuksissa päivittäin useita tunteja. Kauppakeskus oli heidän sosiaalisen elämänsä keskus.

Kuvio 2. Kauppakeskuksessa vapaa-aikaansa viettävien nuorten tyypittely (Lampela 2013, 8).

Viime vuosina on puhuttu julkisen tilan kutistumisesta. Tällä tarkoitetaan ilmiötä, jossa julkinen tila muuttuu puolijulkiseksi ja samalla sen kontrollointia lisätään. Tilasta tulee entistä tiukempi, jolloin sosiaalinen sallivuus vähenee. (Kuusisto & Tani 2009, 53.) Nuorten hengailu tällaisissa tiloissa herättää negatiivistakin huomiota etenkin samaa tilaa käyttävien aikuisten sekä kauppakeskuksessa työskentelevien aikuisten kesken. Löytävä nuorisotyö -hankkeen nuorille teettämän kyselyn mukaan vartijoista 20%, poliiseista 17%, nuorisotyöntekijöistä 52%, tilojen muista toimijoista (esim. siivoojat, myyjät) 19% sekä muista tiloja ja alueita käyttävistä aikuisista 18% suhtautuu nuoriin myönteisesti.

Paikalliset viranomaiset näkevät nuorten hengaamisessa myös sosiaalisia ongelmia: häiriökäyttäytymistä, päihteidenkäyttöä, joihin on pystyttävä puuttumaan. Hengailun kääntöpuolena on satunnaisista kohtaamisista johtuvat konfliktit nuorten kesken kuin myös nuorten ja vapaa-ajan tiloja kontrolloivien aikuisten välillä. (Aaltonen, Kivijärvi, Peltola & Tolonen 2011, 47.) Esimerkiksi nuorten ja vartijoiden kohtaamiset eivät aina ole positiivisia eikä kummankaan osapuolen asenne toisiaan kohtaan ole ollut yhtään sen parempi. Puuttuminen julkisessa tai puolijulkisessa tilassa hengaamiseen aiheuttaa ilman kohtaamisen taitoja usein "kissa-hiiri"-leikin, joka sitten kilpistyy nuo-

ren tai nuorten poistamiseksi tilasta. Nuoret pohtivat aikuisten negatiivisen reagoinnin yleisemmiksi syiksi nuorten meluamista ja kiroilua, töhrimistä ja ilkivaltaa, tupakointia sekä alkoholin käyttöä.

Löytävässä nuorisotyössä olemme pyrkineet nuorisotyön ammattilaisina toimimaan näissä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa nuorten ja kauppakeskusten muiden toimijoiden tulkkeina. Olemme vastanneet avoimella vuoropuhelulla sekä koulutuksella kentältä nousseeseen tarpeeseen nuoren kohtaamista koskevissa ongelmatilanteissa.

Ajanvietto kauppakeskuksessa tai kaupungin ulkotiloissa asettaa nuoret helposti valvonnan kohteeksi, mutta samalla he muodostavat omaa sosiaalista tilaansa ja rakentavat omaa identiteettiään sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Kaupunki olemisen tilana on kaikkien oikeus. Nuoret tarvitsevat aikaa, jolloin voi ”olla vaan”. Oleminen ja hengailu on nuorten kehityksen kannalta tärkeitä. Tällaiset tilanteet mahdollistavat hetkellisen vapauden aikuisten kontrollista, oman tilan haltuunoton, mahdollisuuden sosiaaliseen yhdessäoloon sekä oman identiteetin vahvistamiseen. (Kuusisto & Tani 2009, 56.)

4.3 Nuorten liikkuvuus

Pääkaupunkiseudulle liikutaan opiskeluiden, töiden tai vapaa-ajanvieton vuoksi. Nuoret ovat liikkuneet Helsingin keskustaan niistä lähikunnista ja lähiöistä, joista julkinen liikenne on kulkemisen tehnyt helpoksi. Verkossa teettämämme kyselyn mukaan nuorista useimmat liikkuvat kävellen tai bussilla. Seuraavaksi eniten nuoret liikkuvat pyörillä, metrolla ja junilla. Kulkuyhteyksien puute ei haitannut nuorten liikkumista paikasta toiseen.

Kuva 3. Kartta nuorten liikkuvuudesta 4/2016. Aseman Lapset ry:n Walkers –talolla käyneet nuoret ovat merkanneet valkoisilla nuppineuloilla kotipaikkansa ja punaisilla mieluisimmat vapaa-ajanviettopaikkansa. Kartan reunoilla näkyviin lappuihin on merkitty kotipaikat, jotka eivät näy kartassa. Punaisten nuppineulojen tihentyminen on Helsingin keskustassa, erityisesti Kampissa.

Pääkaupunkiseudulla valmistaudutaan joukkoliikenteen laajenemiseen ja nuorten hengailukulttuurin muokkautumiseen. Aikuiset miettivät vielä metropolialuetta, mutta nuoret ovat jo ymmärtäneet, että kuntarajoilla ei ole merkitystä. Nuoret ovat tässä suhteessa ”rajattomia”. Niin kuin edellisissä kappaleissa olen kertonut, ovat joukkoliikenteen solmukohdat houkuttelevia paikkoja nuorille hengata.

Mitä enemmän nuorilla on mahdollisuuksia kulkea julkisella liikenteellä sitä vapaammin he voivat laajentaa toimintaympäristöjään. Liikkuminen mahdollistaa hakeutumisen toisiin paikkoihin ja ympäristöihin, joissa voi tavata toisenlaisia ihmisiä, harrastaa

tai oleilla. (Kiilakoski, Kivijärvi, Gretscher, Laine & Merikivi 2011, 62.) Elokuussa 2016 elinympäristö laajenee jälleen, kun länsimetro (kuva 4) aloittaa kulkunsa. Silloin n. 250 000 ihmisellä on mahdollisuus käyttää julkista liikennettä välillä Espoon Matinkylä - Helsingin Vuosaari/ Mellunmäki. Tämä tarkoittaa, että myös nuoret liikkuvat helpommin ja laajemmin.

Kuva 4. Rantaradan lisäksi länsimetro valmistuu Espoon Matinkylään elokuussa 2016. Silloin n.250 000 ihmistä saa mahdollisuuden liikkua helpommin ratoja pitkin.

Kehärata (kuva 5) avattiin heinäkuussa 2015. Kehärata mahdollistaa helpon liikkumisen Vantaan sisällä sekä koko kehäradan alueella. Nuoret löysivät kehäradan nopeasti ja kokemuksia nuorten liikkuvuudesta on jo tältä syksyltä.

Kuva 5. Kehärata aukesi heinäkuussa 2015. Rata mahdollistaa helpon liikkuvuuden Vantaan sisällä sekä koko kehäradan alueella

Nuoria junaliikenteessä näkyy säännöllisesti ja nuoret viettävät vapaa-aikaansa useilla radan varren nuorisotiloilla, ostoskeskuksissa ja kaduilla. Yksi hyvä esimerkiksi on lentokenttä. Yleensä vapaa-ajanvietto on harmitonta hengailua kavereiden kanssa, mutta joissakin tapauksissa esimerkiksi lentokenttä antaa mahdollisuuden kotoa tai lastensuojelulaitoksesta karkuteillä olevan nuoren piiloutua matkustajien joukkoon. Lentokentällä on aina liikettä eikä karkuteillä oleva tai nukkuva nuori välttämättä herätä huolta. Löytävässä nuorisotyössä on nostettu keskusteluun näitä nuorten liikkuvuuden tuomia ilmiöitä ja hiljaisia signaaleja.

Raideliikenteessä liikkuvista nuorista tiedottamista varten perustettiin ratatyöryhmä, jonka pääasiallisena tehtävänä on varmistaa tiedon kulku eri toimijoiden välillä kunta- tai sektorirajoista välittämättä. Ratatyöryhmään kuuluvat edustukset Helsingin, Itä-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksilta, Suojelupoliisista, Liikennevirastosta sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan nuorisopalveluista. Ryhmän puheenjohtajuus on Aseman Lapset ry:n löytävällä nuorisotyöllä. Ryhmä kokoontuu neljästi vuodessa, mutta vaihtaa aktiivisesti informaatiota ilmiöistä ja havainnoista kokousten välillä. Yhteydenpito hoidetaan sähköisesti tai puhelimitse.

Hyvä esimerkki yhteistyön toimimisesta on syksyltä 2015, kun nuorisotyön ammattilaiset kuulivat nuorten keskustelun siitä, kuinka he olisivat lähdössä aiheuttamaan häiriöitä radanvarsikeskukseen seuraavalla junalla. Nuorisotyöntekijät ottivat yhteyttä kyseisen keskuksen nuorisotyöntekijöihin ja saivat alueelliset nuorisotyöntekijät nuorisojoukkoa vastaan rautatieasemalle. Näin välttyttiin konflikteilta ja nuoret toivoteltiin tervetulleiksi turvallisten aikuisten läsnä ollessa.

5 MONIAMMATILLINEN VERKOSTOYHTEISTYÖ

Keskustelimme alueemme verkostopalaverissa peruskoululaisten koulupinnausilmiöstä. Pinnausta oli jatkunut jo jonkin aikaa. Sovimme palaverissa, että kyseisen koulun kuraattori sekä alueen erityisnuorisotyöntekijä jalkautuisivat yhdessä päiväsaikaan alueemme keskustaan. Jalkautumispäivänä työpari oli kierrellyt keskustassa ja hetken kierreltyään vas-

taan oli tullut nuorista pinnareista yksi, joka jäi verekseltään kiinni. Kuuraattori otti asian hoitaakseen. (Löytävä nuorisotyö-hankkeen hanke-suunnittelija 2016.)

Löytävässä nuorisotyössä yhteistyö ja kumppanuus muiden toimijoiden kanssa ovat tärkeimpiä tavoitteita. Moniammatillisella verkostotyöllä on onnistuttu luomaan yhteinen tahtotila voimien yhdistämiseen ja ruohonjuuritasolta nouseviin ilmiöihin tarttumiseen. Työmuodossa on verkostoyhteistyötä jäsennelty jakamalla verkostot hallinnollisiin ja operatiivisiin verkostoihin. Tässä yhteistyössä ja kumppanuudessa toimijoina ovat ihmiset, joiden varaan ja taitoihin työ rakentuu. (Stähle & Laento 2000, 11.)

Verkostoyhteistyö on eri toimijoiden välistä muuttuvaa yhteistyötä, jota määrittää toimijoiden vastavuoroinen verkostoon panostaminen ja siitä hyötyminen. Verkostoyhteistyössä vuorovaikutussuhteet ovat tasa-arvoisia ja siinä ymmärretään yhteinen määränpää. Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri ammattikuntien rajat ylittävää yhteistoimintaa, jossa pyritään tietojen, taitojen ja kokemusten jakamisella jonkin yhteisen päämäärän saavuttamiseen. Termiä moniammatillinen yhteistyö käytetään sekä organisaatioiden sisäisestä että organisaatioiden välisestä yhteistyöstä. Yhteistyöllä tarkoitetaan usein sektoreiden välistä, poikkihallinnollista yhteistyötä. Sektoreiden välinen moniammatillinen yhteistyö kattaa viranomaisten lisäksi järjestö- ja vapaaehtoistyön, yritykset ja alueiden muut toimijat. Tästä voidaan käyttää määritelmää monitoimijainen yhteistyö. (Alanne, Kaihlanen & Koskivirta 2012.)

5.1 Kumppanuudet - verkostoyhteistyön eri tasot

Verkostotyöstä puhuttaessa on syytä ottaa huomioon, että verkostoissa työskentelyä on erilaista ja eri tasoista. Moniammatillinen verkostotyö on kumppanuutta eri organisaatioiden ja toimijoiden kanssa.

Kumppanuus tarkoittaa yhteyttä, joka mahdollistaa tiedon, osaamisen jakamisen osapuolien välillä. Mitä enemmän tietopääomaa on jaettavaksi sitä kiinnostavampi kumppanina on. Yhteistyön mahdollistuminen kasvaa mitä enemmän tietoa jakaa ja

lisääarvon tuottaminen kaikille yhteistyökumppaneille lisääntyy. (Stähle & Laento 2000, 26- 27.)

Kumppanuudet perustuvat luottamukseen. Se tarkoittaa molemminpuolista luottamista yhteistyökumppaneiden kesken ja toisen osaamiseen luottamista. Kumppanuuksiin kuuluu tehdyistä sopimuksista kiinni pitäminen. Sopimukset voidaan ajatella myös henkisellä tasolla laadituiksi. Luottamusta henkii yhteistyökumppaneiden keskinäinen kollegiaalisuus, vaikka lähtökohdiltaan toimittaisiin kovinkin erilaisissa arjen ympyröissä. (Mujunen 2015, 58.)

Kumppanuuden tulee olla molemmille yhteistyön osapuolille yhtä kannattavaa. Puhutaan win-win-periaatteesta. Esimerkiksi moniammatillisella yhteistyöllä, poliisin, nuorisotyöntekijöiden, järjestyksenvalvonnan ja sosiaalitoimen kanssa saatiin erään kaupakeskuksen ympäristössä nopeasti kasvanut kannabiksen katukauppa, jossa mukana oli myös nuoria, kuriin. Tämä motivoi osapuolet yhteistyöhön, kun esimerkiksi kaupakeskuksen viihtyvyys ja turvallisuus paranee.

Taktiselle kumppanuudelle ominaista on yhteistyön elävyys ja yhdessä oppiminen. Kumppanuuden tavoitteena on yhdistää osapuolten prosesseja ja poistaa päällekkäisyyksiä yhdistäen toimintakulttuureja. Yhteistyön tuloksena kaikki osapuolet saavuttavat säästöjä sekä oppivat uutta. (Stähle & Laento 2000, 92.)

Strateginen kumppanuus tarkoittaa kumppanuussuhdetta, jossa kaikki osapuolet saavuttavat merkittävää strategista etua itselleen. Yhteistyö edellyttää syvällistä oman tietopääoman paljastamista ja luovuttamista yhteiseen käyttöön sekä syvää luottamusta toisiin toimijoihin. Strateginen kumppanuus on hyvin haavoittuvaista, mutta onnistuessaan se nostaa yhteistyökumppanit uudelle tasolle, johon he ilman toisiaan eivät pystyisi. (Emt; 101.)

Operatiivisella kumppanuudella pyritään resurssien parempaan käyttöön ja yhteistyön keskittämistä ydintoimintaan. Yhteistyö perustuu selkeisiin sopimuksiin, jossa on määritelty kunkin osapuolen rooli, vastuu ja toiminnan taso. Kumppanuus perustuu tietojen ja taitojen vaihtoon. Kumppanuuden perustana on selkeä hyöty kaikille osa-

puolille, joka on arvioitavissa riittävän luotettavasti. Lisäarvo tulee siitä, että yhteistyö on prosessiekonomista ja vapauttaa resursseja toisaalle. (Emt; 85.)

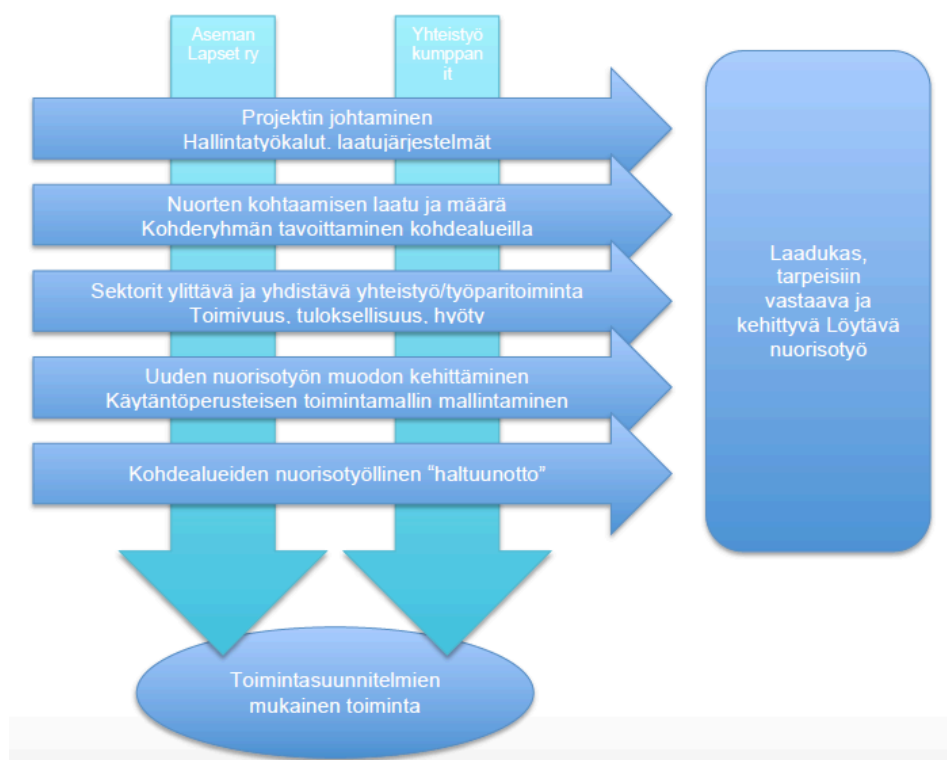
5.2 Moniammatillinen verkostoyhteistyö löytävässä nuorisotyössä

Kun tarkoituksena on ennakoida tulevaisuutta, reagoida ja toimia nopeasti, yhteistyöverkostot ovat ensiarvoisen tärkeitä. Verkostoyhteistyölle nuorisotyössä on selkeä tarve. Vähenevien resurssien lisäksi monet nuoria koskettavat huolestuttavat ilmiöt ovat, sellaisia että tuloksekas puuttumien vaatii useiden toimijoiden yhteistyötä. Eri alojen ammattilaisten yhteen saattamalla pienenkin toimijan vaikuttavuus saa uudenlaiset mittasuhteet.

Jukka-Pekka Takala (2015) on kirjoittanut Broken Windows -teoriasta. Teorian perusajatuksena on, että jos yksi ikkuna on rikki, muutkin tullaan ennen pitkää rikkomaan. Tämän vuoksi rikottu ikkuna tulisi korjata mahdollisimman pian. Ajatuksena, että kontrolloimalla pieniä rikkeitä, voidaan estää myös suurempia ongelmia. (Korander & Soine-Rajanummi 2002, 29.) Takala käsitteli julkaisussaan meta-analyysia, joka on laadittu 8500 poliisin raportista, joissa käsiteltiin poliisitoiminnan vaikutusta Broken Windows -tyyppiseen rikollisuuteen. Analyysin tuloksena todettiin, että suunniteltaessa epäjärjestystä vähentäviä toimia poliisitoiminnan tulisi valita yhteisön kanssa tehtävä ”yhteistuotannon”-malli (community coproduction model). Yhteisöelämän ongelmiin voidaan monipuolisimmin ja asianmukaisimmin puuttua yhdessä kansalaisten, kaupunkien ja muiden organisaatioiden kanssa. (Takala 2015, 42-43.)

Aseman Lapset ry:ssä verkostotyö on toiminta-asetus ja tapa tehdä töitä. Vaikka järjestömme on valtakunnallinen, se on silti liian pieni toimimaan yksin. Etenkin löytävässä nuorisotyössä olemme järjestelmällisesti yhdistäneet eri alojen ammattilaisten osaamista julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa työskentelyyn. Tavoitteena on luoda julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin nuorille turvallisia ympäristöjä, joissa vastuulliseen aikuisuuteen kasvamiseen liittyy kokemus hyväksytyksi tulemisesta ja luotettavista aikuiskontakteista. Alla näkyvässä kaaviokuvassa on kuvattuna löytävän nuorisotyön moniammatillinen yhteistyömalli. Aseman Lapset ry:n yhteistyökumppaneiden toiminta läpileikkaa kaikki löytävä nuorisotyö -mallin tavoitteet. Yhteistyössä toimimme toi-

mintasuunnitelman mukaisesti ja saamme yhdessä luotua laadukkaan, tarpeisiin vastaavan ja ajassa kehittyvän löytävä nuorisotyö -mallin (kuva 6).

Kuva 6. Löytävä nuorisotyö-hanke.

Toiminta-alueille on rakennettu operatiiviset verkostot, joissa keskeisiä toimijoita ovat esimerkiksi lähipoliisi, järjestyksenvalvonta, lastensuojelun sosiaalityöntekijät, alueellinen nuorisotyö, seurakunnan erityisnuorisotyö, kirjasto, kauppakeskusten edustajat sekä järjestöjen ja säätiöiden edustajat. Operatiivisella tasolla toiminta toteutuu alueellisissa työryhmissä sekä jalkautuvalla ja nuoria kohtaavalla tasolla.

Hallinnolliset verkostot muodostuvat muun muassa poliisilaitosten edustajista, kauppakeskusten johtajista sekä turvallisuusyritysten esimiehistä. Työmuodon vakiintumisen perustana on johdon ja esimiestason tuki. Hallinnollisen verkostotyön ensisijaisena tarkoituksena on taata sujuva yhteistyö ja työparitoiminta. Metropolialueella alueellisten ryhmien välisen tiedonvaihdon edistäminen lisää tietoa ilmiöistä ja nuorten liikkuvuudesta. Lisäksi kuntarajat ylittävän yhteistyön edistämällä huolehditaan siitä, että toimet eivät pysähdy kuntarajoille.

5.3 Dialoginen verkostotyö

Työskentelen verkostoissa, joissa asiantuntijoina ovat oman alansa ammattilaiset. Perustehtävääni kuuluu vuorovaikutuksellinen dialogi, jossa kaikkien äänen tulee tulla kuuluviin. Yhdessä tekeminen on osa arkipäivää. Ilman yhteistyötä yli hallinto- ja kuntarajojen emme pystyisi kehittämistyötä tekemään. Verkostoyhteistyöhön on haastettu mukaan sellaisia toimijoita, jotka eivät yleisesti nuorisotyön kentällä ole yhteistyökumppaneita operatiivisella tasolla. Työmuotoa kehitetään yhdessä kaikkien yhteistyöverkostossa työskentelevien hyödynnettäväksi.

Toiminta kentällä on luottamuksellisten suhteiden rakentamista osallistujiin ja yhteisten työskentelytapojen sekä kielen muotoutumiseen pitää antaa aikaa. Toimintatutkimus on tietoista tasapainottelua osallistumisen ja vetäytymisen välillä. Tutkija eläytyy osallistujien kokemuksiin, mutta samalla arvioi samastumiskokemusta ja tutkimustilannetta objektiivisesti sekä kriittisesti, välillä rajaten ja kysymällä asioita uudelleen. (Huovinen & Rovio 2008, 101-102.)

Tiedon jaolla on useita, välittömiä hyötyjä. Verkoston koostuessa useista eri ammattialojen asiantuntijoista saadaan monipuolista tietoa ja ilmiöt kartoitettua nopeasti useasta näkökulmasta. Ilmiötiedon lisäksi verkostoyhteistyö tarjoaa tilan hiljaisen tiedon jakamiselle. Lisäksi ammattilaisten työskennellessä muissakin verkostoissa voidaan tietoa tuoda verkostoon toisistakin yhteistyöverkostoista.

Tiedonjaon näkökulmasta verkostot on syytä koota tarkoituksenmukaisista toimijoista, jotta vältetään ”kahviseuroilta”, joissa keskustelun kulku ei ole informatiivista. Etukäteen tulee arvioida, ketkä olisivat ne yhteistyökumppanit, joita tavoitteeseen pääsemiseksi olisi hyvä saada yhteistyöhön.

Verkostoyhteistyö on aina johdettua. Kun verkosto koostuu useista toimijoista omine tavoitteineen ja visioineen niin yhteistyö ei toimi itsestään. Se tarvitsee koordinointia. Koordinoinnissa keskeistä on kiinnittää toimijoiden huomio toiminnan kannalta tärkeisiin seikkoihin sekä mahdollisiin haasteisiin. Koordinaattorin tehtävänä on tunnistaa yhteinen visio ja muuttaa se konkreettiseksi toiminnaksi. Jaettu yhteinen tavoite luo

pohjan verkoston toiminnalle ja yhdessä tekemisen hengelle. (Kakko, Juntunen, Turkka & Ylimys 2015, 34.)

Moniammatillista verkostoyhteistyötä tarkastellessa on huomioitava yhteisen kielen löytyminen. Erilaiset näkökulmat ja käsitteet on syytä avata, jotta vältytään väärinkäsityksiltä. Sanat, termit ja puhe, jota eri tahot esimerkiksi kohtaavasta työstä käyttävät, voivat olla hyvinkin erilaisia. Yhteistä keskustelua käydessä on syytä muistaa kenelle puhuu, jottei käytetty kieli ole liian abstraktia tai uskottavuus ammatillisena yhteistyökumppanina kaadu ”kadun slangiin”. (Puuronen 2014, 47-48.)

5.3.1 Salassapitovelvollisuus

Lasten ja nuorten kanssa työskennellessä usein keskusteluun nousee kysymys salassapitovelvollisuudesta. Salassapitovelvollisuuden tarkoituksena on turvata yksityisyyttä sekä suojata mahdollisten arkaluontoisten asioiden päätymistä väärin tarkoituksiin. Sami Mahkonen (2009) on todennut, ettei salaaminen ole kultaa vaan hopeaa, kenellekään ei makseta palkkaa salaamisesta. Useille kuitenkin maksetaan siitä, että asiakkaan arvokkuudentunne säilyy ja että hänestä otetaan ammatillinen vastuu silloinkin, kun hän ei siihen itse kykene.

Löytävässä nuorisotyössä verkostoyhteistyön päätavoitteena on tiedonsiirron avoimuus ja lapsen edun nostaminen päätavoitteeksi. Tällöin salassapitovelvollisuuksien taakse ei mennä väärin perustein. Usein pelkkä ilmiötasolla käyty keskustelu on riittävää informaation eteenpäin viemiseksi. Esimerkiksi kauppakeskusverkostossa, jossa on mukana lastensuojelun edustaja ja järjestyksenvalvonta voi asiakastyötä tekevä sosiaalityöntekijä saada järjestyksenvalvonnalta tärkeitä arkityössä tehtyjä havaintoja nuorten hengailusta kauppakeskuksissa.

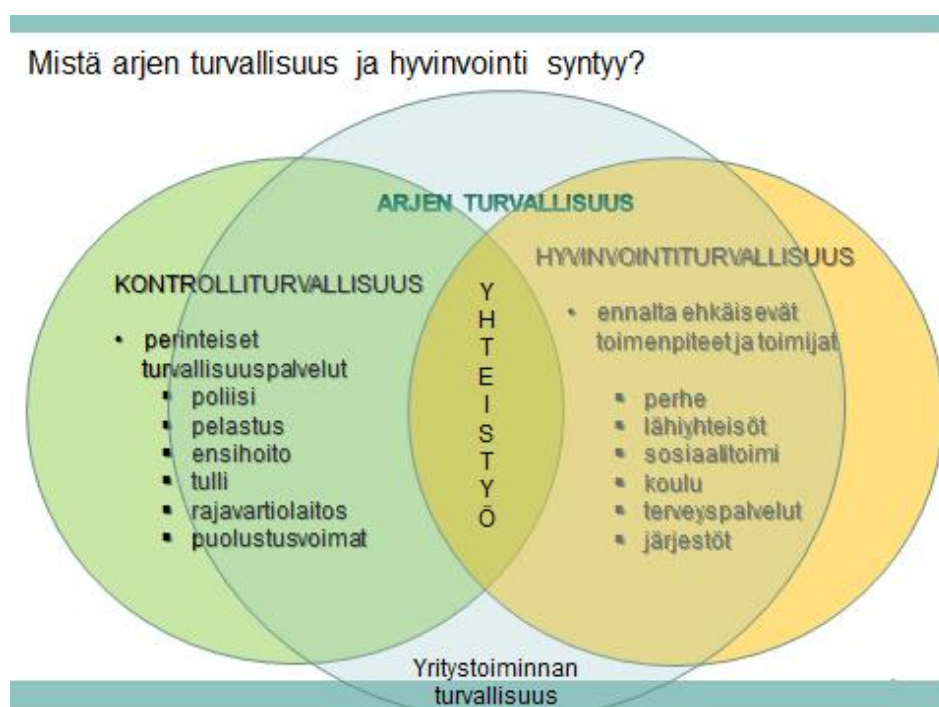
Hallinnollisen tason verkostoissa informaation välittäminen on ilmiötasoista. Palaverissa tieto siirtyy kentällä tehtyjen yleisten ilmiöiden ja havaintojen pohjalta. Operatiivisissa verkostoissa tieto välittyy verkoston jäsenille matalalla kynnyksellä. Tarkoitus on reagoida nopeasti nuoresta tai nuorista heränneeseen huoleen. Nuorta ja hä-

nen perhettään pyritään kuulemaan ja auttamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ennekuin huoli ja nuoren haasteet tarvitsisivat rankempia interventioita.

Verkostoa kootessa ja yhteisiä tavoitteita kirjatessa on tärkeää käydä salassapitoasiat ja käytännöt läpi. Verkoston yhteisten sopimusten tulee koskea kaikkia yhteistyöverkostossa olevia jäseniä. Sisäisten sopimusten tulee kuitenkin olla lakien mukaiset ottaen huomioon esimerkiksi yksityisyydensuojaan liittyvät lait.

5.4 Turvallisuus julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa

Arjen turvallisuus syntyy monen tekijän yhteistyönä ja keskeisessä asemassa on ennalta estävä toiminta, nopea reagoiminen ja tukeminen. Elämäntilanteen vahvistamisella on keskeinen merkitys, mutta sen kohentamiseen eivät yksin esimerkiksi viranomaistoimet riitä. Alla olevassa kuvassa on tarkemmin esitetty niitä tahoja, jotka osallistuvat työhön arjen turvallisuuden ja hyvinvoinnin parantamiseksi.

Kuva 7. Arjen turvallisuutta ja hyvinvointia rakentavat tekijät (Sisäministeriö 2014, 4.)

Mitä väljempi tila on, esimerkiksi kauppakeskus, sitä enemmän se mahdollistaa nuorisokulttuurillisen käyttäytymisen näkymisen ja kuulumisen. Väljä tila ei kuitenkaan

automaattisesti merkitse, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet kokea tila turvallisesti. Esimerkiksi julkisissa tiloissa tapahtuva sukupuolinen häirintä saattaa aiheuttaa pelon ja turvattomuuden kokemuksia. Väljyys voi tarkoittaa myös turvattomuuden kokemuksia ja halua välttää näitä paikkoja jonakin tiettyä aikana. Työntekijöiden toiminta vaikuttaa monin tavoin siihen, millaiseksi tilan lähestyttävyyden, avoimuuden ja tavoitettavuuden muotoutuvat. Aikuiset eivät kuitenkaan säätele lopullisesti tilan ilmapii-riä. Nuoret rajaavat, muokkaavat ja normittavat tilaa myös itse. (Kiilakoski, Kivijärvi, Gretscher, Laine & Merikivi 2011, 64-90.)

Kauppakeskukset ja julkisen liikenteen solmukohdat näyttäytyvät nuorille vetovoimaisina paikkoina. Samoissa paikoissa aikaansa viettävät myös nuoret, jotka ovat erityisen alttiita ajautumaan epätoivottavaan toimintaan. Näiden nuorten huolestuttavaa elämäntilannetta ei välttämättä huomata tai siihen ei osata tai uskalleta puuttua. Nuorten kokoontumiset julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin, voivat pahimmillaan nopeastikin eskaloitua epäsuotavaksi toiminnaksi. Nuorille teettämässämme kyselyssä vastanneista esimerkiksi 38% koki pahoinpitelyn uhkan aiheuttavan jonkin verran turvattomuutta.

Nuorten joukot vetävät puoleensa myös sellaisia aikuisia, jotka ottavat nuoriin epätoivottavaa kontaktia ja toiminnallaan aiheuttavat turvattomuutta ja epäviihtyvyyttä esimerkiksi päihteitä välittämällä, seksuaalisella ja muulla häirinnällä tai houkuttelemalla nuoria mukaan ikätasolle sopimattomaan toimintaan. Nuorten kyselyyn vastanneista 41% kertoo täysi-ikäisen houkutelleen nuorta seuraansa esimerkiksi alkoholilla ja 56% vastanneista kokee jonkin verran tai paljon turvattomuutta seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutumisen pelosta.

Päihteiden käytöllä oli myös vaikutusta nuorten turvattomuuden tunteeseen. Kyselyyn vastanneista 32% oli sitä mieltä, että nuorten päihteidenkäyttö lisäsi turvattomuuden tunnetta jonkin verran ja nuorista 34% oli sitä mieltä, että aikuisten päihteidenkäyttö aiheuttaa jonkin verran turvattomuuden tunnetta.

Turvallisuus on luottamusta toisiin ihmisiin ja ympäristöön. Siellä missä on ihmisiä on myös turvallista. Luottamus rakentuu positiivisista kohtaamisista, jolloin olonsa voi kokea turvallisesti myös tuntemattomien seurassa. Kyselymme mukaan nuorten tur-

vallisuuden tunnetta lisäsi järjestyksenvalvojien läsnäolo 32% ja poliisin läsnäolo 38%. Nuorisotyöntekijä koettiin yleisesti neutraaliksi, mutta 32% koki heidän läsnäolonsa turvalliseksi. Alueilla liikkuvien muiden aikuisten läsnäolo koettiin 58%:sti ja liikkeiden työntekijöiden läsnäolo 70%:sti neutraaliksi. Myöskin valvontakameroihin nuoret suhtautuivat 59%:sti neutraalisti.

6 KIVA, HYVÄ, TÄRKEÄ KOHTAAMINEN

”Onnistunut kohtaaminen on sellainen, että nuori kokee tulleen hyväksytyksi ja aikuisen huomaamaksi, mutta sen verran vaativa, että aikuinen saattaa joutua lähtemään sen päätteeksi kahvitaualle.” (Tuntematon.)

Kohtaaminen on kiireetöntä. Se on ajan antamista toiselle ihmiselle, läsnäoloa ja tavoitettavuutta. Kohtaaminen vaatii aikaa, luottamusta ja pysähtymistä. Se on kuulluksi ja nähdyksi tulemistä. Kohtaaminen voi olla myös hiljaista. Parhaimmillaan se on aitoa, ainutlaatuista ja herkkää. Löytävässä nuorisotyössä kohtaaminen on ammatillista ja tavoitteellista. Löytävän nuorisotyön ammattilainen on turvallisen, luotettavan ja läsnäolevan aikuisen esimerkki.

Kohtaamisessa on kyse toisen ihmisen kunnioittamisesta. Jokaisella kohdatulla ihmisellä on ihmisarvo, jonka mukaisesti heitä tulee kohdella. Se tarkoittaa nuoren koskemattomuuden, itsemääräämisoikeuden ja arvojen kunnioittamista. Nuorella on oikeus käyttää kykyjään sekä kaikkia yhteiskunnan yhteisiä palveluita. Kohtaavassa työssä nuorta ei leimata tai tyypitellä. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 21.)

Kohdatessamme toisen ihmisen ensi kertaa käsitys hänestä rakentuu kolmen tason kautta:

1) fyysinen olemus. Havainnoimme ihmisestä ensimmäisenä: Mitä sukupuolta henkilö edustaa? Minkä ikäinen hän on? Ja millainen ulkoinen olemus henkilöllä on? Miten hän liikkuu tai asemoi itsensä tilassa, jossa on?

2) sosiaalinen viitekehys. Huomioimme ihmisen ympärillä tai mukana liikkuvia toisia ihmisiä, havainnoimme millaiseen ryhmään hän kuuluu, havainnoimme henkilön statusta ja roolia ryhmässä, jossa hän liikkuu.

3) henkilökohtainen tutustuminen. Henkilökohtaisen kontaktin jälkeen käsityksemme toisesta ihmisestä muokkautuu lisää ja voi jopa kahden edellä mainitun vaiheen jälkeen muuttua. Kolmannessa vaiheessa tutustumme henkilön persoonaan, tutustumme ja huomamme henkilön ominaispiirteitä, keskustelemme ja myöhemmin voimme myöskin ystävystyä.

Kahdella ensimmäisellä tasolla henkilökohtaista kontaktia ei tarvitse luoda, riittää kun tilannetta havainnoi etäämmältä. Kolmannella tasolla kyse on jo henkilökohtaisesta kohtaamisesta. Mitä kauemmin olemme vuorovaikutuksessa toisten kanssa sitä henkilökohtaisemmalle tasolle pääsemme. Toimivan vuorovaikutus- ja luottamussuhteen luominen vie aikaa. Se on aina vastavuoroista ja tarkoittaa, että molempien osapuolten täytyy haluta toimia vuorovaikutuksessa toistensa kanssa.

Kohtaamistilanteessa työskentely tapahtuu omalla persoonalla ja antamalla jotain itsestään. Ammattilaisena tulee muistaa ensikohtaamisen ja ensivaikutelman tärkeys. Sanaton viestintä on kohtaamisessa aina läsnä. Viestimme pukeutumisellamme, ulkonäöllämme, vaatetuksella, kehollamme, puheellamme ja katseellamme. On hyvä tiedostaa oma käyttäytymisensä ensikohtaamisissa, jotta välttyttäisiin ikäviltä väärinkäsityksiltä tai osaisimme analysoida tapahtuvaa vuorovaikutustilannetta. Nuorten kanssa työskennellessä aitous on valttia. ”Päälle liimattu” kohtaaminen ei toimi.

6.1 Jalkautuva työ

Jalkautuvalla työllä tarkoitetaan nuorisotyön tekemistä julkisilla ja puolijulkisilla paikoilla, joissa nuoret viettävät vapaa-aikaansa, ”ulos menemistä”. Suomessa tätä kutsutaan katutyöksi (detached youth work). Tällainen työ on usein kartoittavaa kadulla tehtävää työtä, joka puuttuu vain akuutteihin tarpeisiin. Löytävässä nuorisotyössä on vaikutteita myös etsivästä nuorisotyöstä (outreach youth work). Tämä tarkoittaa aktiivista löytävää työtä nuorten parissa, siellä missä nuoria on. Työ pyrkii palveluiden kartoittamiseen sekä jalkautuvaan palveluohjaukseen niille nuorille, joita muut palve-

lujärjestelmän edustajat eivät tavoita. Jalkautuva työ on kontaktityötä, joka perustuu nuorten vapaaehtoisuuteen. (Puuronen 2014, 18-19.)

Löytävässä nuorisotyössä verkostoyhteistyöllä on luotu jalkautumisen kulttuuri kiinteäksi osaksi nuorten kohtaamista. Läsnäololla ja nuorten myönteisellä kohtaamisella nuoret kokevat tilat omikseen ja täten myös kunnioittavat niitä toisella tavalla. Aikuis-ten ja nuorten väliset konfliktit vähenevät, kun nuoret eivät provosoidu esimerkiksi ”käskyttämisestä”. Ilkivalta ja häiriökäyttäytyminen vähenee ja näin turvallisuus sekä viihtyvyys julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa lisääntyy.

Työn tekemistä ei määritä fyysiset seinät vaan kentältä nouseva tarve nuorisotyön tekemiseen nuorten vapaa-ajan toimintaympäristöissä. Jalkautuvan työn ammattilaiset pystyvät nopeastikin reagoimaan toimintaympäristöistä nouseviin tarpeisiin. Löytävässä nuorisotyössä verkostoyhteistyöllä ja jalkautuvalla työllä pyritään näitä työmuotoja yhdistäen luomaan tietoa vuotamaton verkosto nuorten asioihin liittyen. Työmuoto ei ole alueperustainen. Jalkautuvaa työtä tekevä ammattilainen voi liikkua esimerkiksi koko kaupungin alueella. Nuoret liikkuvat eri päivinä ja eri vuorokauden aikoina eri alueilla. Esimerkiksi viikonloppuisin nuoret voivat viettää vapaa-aikaansa enemmän kaupunkien keskustoissa. Tällöin on hyvä, että nuorisotyöntekijän on mahdollista liikkua sinne missä nuoret ovat. Tämä tarkoittaa, että nuorisotyöntekijöiden ja nuorisotyön rakenteiden tulisi olla ketteriä ja elää ajassa. Tutun nuorisotyöntekijän näkyminen ja toimiminen usealla eri vapaa-ajan alueella vähentää työtunteja esimerkiksi huolinuorten kanssa. Nuorisotyöntekijä osaa tulkita nuorta myös toisissa toimintaympäristöissä, jolloin esimerkiksi haastaviin tilanteisiin puuttuminen tai kontaktin luominen on helpompaa. Myöskään nuoret eivät pysty pelaamaan erilaisilla säännöillä eri aikuisten välillä.

6.1.1 Jalkautuvan työn historiaa

Jalkautuvan työn juuret ovat Amerikassa, jossa siitä puhuttiin ”Street Work”, ”Street gang Work” tai ”Street Corner Work” termin. Työn tarkoitus oli puuttua nuorten epäsosiaaliseen käytökseen. Toisen maailman sodan jälkeen kaduilla tehtävä työ saapui

Eurooppaan ja Suomeen työmuoto rantautui 1960-luvulla. Suomessa työstä puhuttiin ensin jengityönä. (Jauho 2012,4.)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko aloitti etsivän työn kehittämisen vuonna 1972. Toiminta alkoi festivaalitoimintana erilaisissa nuorten suosimissa tapahtumissa. Vuonna 1975 festivaalitoiminnasta alettiin käyttää nimeä Operaatio Saapas. Aluksi toiminta oli kesäisin festivaaleilla tapahtuvaa, mutta 1980-luvun taitteessa alettiin vapaaehtoistyöntekijöitä kouluttaa ympärivuotiseen Saapas -toimintaan, erityisnuorisotyön tehtäviin. Tämän kehityksen myötä muotoutui Palveluoperaatio Saapas, joka toimii edelleen. (Pusa 2006, 11.)

Varsinainen etsivätyö alkoi Suomessa muotoutua 1980-luvulla. Pian huomattiin, että työ on hyvin kuluttavaa ja rajatonta. Sen tueksi tarvittiin erilaisia malleja pitkäjänteisen työn toteuttamiseksi. Mallia haettiin Norjasta. Suomalaista etsivää työtä alettiin pilotoida Tampereella erillisellä ENT-hankkeella 1991-1995. Tuon hankkeen kohderyhmänä olivat riskioloissa olevat nuoret ja lapset. Tavoitteena oli kohdata palvelujärjestelmän ulkopuolelle jäävät nuoret. Lisäksi tarkoituksena oli kehittää uusia työmuotoja moniammatillisissa verkostoissa työskentelemiseksi. (Emt; 4.)

Vuotta ennen ENT-hankkeen alkua perustettiin Helsinkiin Pro-Tukipiste, joka auttoi seksityötä tekeviä naisia. Pro-tukipiste otti käyttöön Euroopassa käytetyn outreach-menetelmän, jonka omaksumiseen apua saatiin Hollannista. Seuraavaksi Helsingissä käynnistyivät Nuorisoasiainkeskuksen Luotsi- ja A-klinikkasäätiön Vinkki-hankkeet. Ammatilliset menetelmät kehittyivät aluksi näissä kolmessa toimintamuodossa. Lopulta näistä kehittyi vähitellen tämän hetkinen kadulla tehtävä etsivä nuorisotyö. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 21.) Aseman Lapset ry aloitti kadulla ja Walkers -kahviloissa tehtävän myönteisen nuoria kohtaavan työn virallisesti vuonna 1994.

Löytävä nuorisotyö -hankkeessa puhutaan löytävästä nuorisotyönmallista. Löytävällä työotteella tarkoitetaan sitä, että jalkautuvan työn ammattilaiset eivät etsi nuoria. Työ tehdään julkisilla ja puolijulkisilla paikoilla, joissa kohdataan kaikki nuoret. Työ tehdään siellä missä nuoret kokoontuvat vapaaehtoisesti viettämään aikaansa. Lisäksi työ ei ole ongelmalähtöistä vaan nuoria kohdataan myönteisellä asenteella ja myönteisen tunnistamisen ideologialla. Mikäli nuoren tilanne vaatii tiukempaa interventiota,

konsultoidaan esimerkiksi lastensuojelun sosiaalityöntekijää ja saatetaan nuori tarvitsemansa avun piiriin.

6.1.2. Jalkautuvan työn rakenteet

Jalkautuva työ saattaa tuntua jännittävältä, ehkä pelottavaltaakin. Oman ammatillisen roolin ja toimintaympäristön erilaisuus voivat tuntua vaikeilta. Kun työ perustuu kohderyhmän vapaaehtoisuuteen, voi oikeutus työn tekemiselle tuntua toisenlaiselle kuin oman organisaation luomien fyysisten rakenteiden sisällä.

Kentällä tehtävän käytännön työ on lähtökohtaisesti persoonakysymys. Työntekijän ammattitaitoa on nuoren kohtaaminen. Ammatillisella tulee olla kokemusta nuorten kanssa toimimisesta, ohjaamisesta ja tietämystä nuorisokulttuurista sekä nuoruudesta kehitysvaiheena. Se edellyttää taitoa kuunnella ja ymmärrystä nuorten kielenkäyttöä, argumentointia kohtaan. Löytävän nuorisotyön tekijä on aina henkilökohtaisessa vuorovaikutussuhteessa nuoren kanssa. Se edellyttää oman persoonallisuuden suojelemista. Kuitenkin niin, että kohtaaminen on aitoa. Keskeistä on olla turvallinen aikuiskontakti nuorelle. (Kaartinen - Koutaniemi 2012, 36-40.)

Jalkautuvatyö voi olla omilta mukavuusalueilta poistumista, jolloin uusi koetaan epä-mukavaksi. Kadulla tehtävässä työssä työntekijään kohdistuu paljon psyykkistä kuormaa. Nuoret voivat haluta esimerkiksi työntekijän kavereiksi tai jos vuorovaikutussuhde nuoreen on hyvinkin syvällinen ja luottamuksellinen voivat ammatillisuuden rajapinnat olla koetuksella. Jalkautuvan työntekijän on viihdyttävä työssä, joka muuntuu jatkuvasti. Työn tekeminen on liikkuvaa ja itsenäistä. Jalkautuvan työn ammattilaisen rooli on toimia puskurina, suodattimena, kynnysten madaltajana ja mahdollistajana nuoren ja yhteiskunnan välillä. Nuoren vierellä kulkiessa työntekijältä vaaditaan humaania ihmiskäsitystä. Hänellä tulee olla kyky rajata työtään ja pitää kiinni ammatillisuudestaan. Jotta toimintakyky nuorten elämäntilanteiden ja parissa säilyy, on työntekijän oman arvomaailman ja työmoraalin oltava riittävän jäsentynyt. (Emt., 36-40.)

Kun löytävässä nuorisotyössä fyysiset rakenteet puuttuvat, on ne luotava ”omaan päähän”. Jalkautuva työ on tiimityöskentelyä, jossa jokaisella työparilla on selkeä kuva siitä mitä, miksi ja milloin ollaan tekemässä. Työ on nopeatempoista ja etukäteen tehdyt suunnitelmat voivat muuttua nopeastikin. Ennen kadulle lähtemistä on pohdittava jalkautuvan työn tavoitteet, kohderyhmä, työn ajankohdat ja miten kontaktit luodaan.

Jalkautuva työ voidaan tuntea ylimääräiseltä ja työläältä, ellei sille ole resursoitu tarpeeksi aikaa ja työn tavoitetta määritelty etukäteen kirkkaaksi. Esimiestyöskentelyllä on tärkeä rooli, sillä hallinto ei aina tunnista löytävän työn luonnetta. Tämän vuoksi on tärkeää, että työ on strukturoitua ja suunniteltua. Työn suunnittelussa on otettava huomioon työntekijän mahdollisuus ammatillisuutensa säilyttämiseen. Tätä edes auttavat työparitoiminta, tiimipalaverit, työtilanteiden purkumahdollisuus sekä työnohjaukset. Näiden tekijöiden täytyessä on jalkautuvan työn ammattilaisella mahdollisuus kehittää työtänsä sekä kehittyä siinä itse. (Emt., 42.)

Suunnittelussa on hyvä ottaa huomioon, miten työtä tehdään näkyväksi ja miten sitä arvioidaan, sillä työn dokumentointi on haastavaa. Työn näkyväksi tekeminen muutoinkin kuin kohtaamisia laskemalla ei ole helppoa, sillä työn tulokset saattavat näkyä vasta vuosien päästä. Löytävässä nuorisotyössä olemme luoneet raportointilomakkeen, johon kootaan jokaisesta jalkautumisesta tehdyt havainnot, kontaktit nuoriin, yhteistyö kumppaneiden kanssa, työskentely ja mahdolliset toimenpiteet jalkautumisen aikana, esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen tekeminen tai tilanteisiin puuttumiset. Näiden raporttien pohjalta viemme tietoja alueiden moniammatillisille verkostoille. Jalkautumishavaintojen pohjalta olemme voineet alueittain reagoida nopeasti kentältä nouseviin ilmiöihin. Esimerkiksi loppuvuodesta keskitimme jalkautuvaa työtä paljon Helsingin keskustaan ja asematunnelin alueelle.

Lisäksi laadukkaan jalkautuvan työn toteuttaminen vaatii sekä esimiehiltä että työntekijöiltä jatkuvaa kouluttautumista. Työntekijöillä tulee olla päivitettyä tietoa kohderyhmästään. Tieto on tärkeä jakaa myös omassa työyhteisössä, jotta nuoren kanssa työskentely voi jatkua eteenpäin esimerkiksi nuoren tarvitsematta aloittaa kerto-
maansa aina alusta.

6.2 Myönteinen kohtaaminen

Vuonna 2010 nuorisolakia täydennettiin nostamalla vahvasti esiin yksilöperusteista etsivää työtä. Lähes sataprosenttinen valtiontuki teki siitä nopeasti suosituksen, pienemmissä kunnissa jopa pääasiallisen nuorisotyön muodon. Nykytilanteessa näyttää siltä, että yksilö- ja ongelmakeskeinen työmuoto muokkaa yleistä mielikuvaa nuorisotyöstä arveluttavaan suuntaan. Ajatus nuorisotyöstä ensisijaisesti yleisenä ja ehkäisevänä, kaikille tarjottuna aktiivisen kansalaisuuden tukemisena jää syrjään, kun nuorisotyö aletaan nähdä vain ongelmanuorten kanssa tehtävänä erityisnuorisotyönä. Tähän suuntaan mielikuvaa muokkaa tehokkaasti muun muassa etsivän nuorisotyön näkyvä tehtävä osana hallituksen Nuorisotakuuhanketta. Useissa kunnissa etsivien nuorisotyöntekijöiden tehtävänä on löytää työn ja koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria toimitettujen henkilötietojen avulla (Siurala 2015, 205, 207).

Löytävällä nuorisotyöllä on tarkoitus haastaa viime vuosina nuorisotyön kehittämisessä havaitut suuntaukset tarkastella nuoria ja nuorisoa pitkälti ongelmien kautta. Löytävä nuorisotyö on lähtökohtaisesti kynnyksetöntä, nuoriin myönteisesti ja leimaamattomasti suhtautuva lähestymistapa. Tausta-ajatuksena on vastuulliseen ja aktiiviseen aikuisuuteen kasvamista edistävä kokemus hyväksytyksi tulemisesta sekä ikätasoinen osallistumis- ja osallisuusoikeus myös vapaa-ajalla yhteisissä tiloissa ja ympäristöissä.

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta (Nuorisolaki 2010, 7b §).

Opetus- ja kulttuuriministeriö suosittelee, että etsivää nuorisotyötä tehdään yhteistyössä ohjaamojen ja nuorten työpajatoiminnan kanssa. Etsivällä nuorisotyöllä voidaan vahvistaa myös nuorten työpajatoiminnan varhaisen tuen ja matalan kynnyksen palveluja. Etsivän nuorisotyön avulla tukea tarvitsevat nuoret saatetaan niiden palve-

lujen piiriin, jotka parantavat nuorten arjenhallintataitoja ja valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön ja, joilla tuetaan nuoria suuntaamaan elämäänsä. Etsivän nuorisotyön ja oppilaitosten välinen yhteistyö on myös osoittautunut tuloksekkaaksi silloin, kun oppilas tai opiskelija on tarvinnut tukea koulunkäynnin tai opiskelun keskeyttämisen ehkäisyyn tai loppuun suorittamiseen. Yhteistyötä on tehty muun muassa opinto-ohjaajien ja oppilas- tai opiskelijahuollon kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

Näiden kahden esityksen jälkeen etsivä nuorisotyö on siirtynyt asiakastyöhön ja toimistoihin. Valtiolta haetut rahat kunnalliseen etsivään työhön on usein osoitettu työpajatoimintaan ja ”pudokas” painotteiseen syrjäytymisvaarassa tai syrjäytyneiden nuorten kanssa tehtävään työhön. Asiakkaat eli nuoret ohjautuvat etsivän nuorisotyöntekijöiden luokse oppilashuollon, koulujen tai puolustusvoimien palveluiden piiristä. Asiakasmäärät voivat olla niin suuria etteivät etsivän nuorisotyöntekijöiden resurssit riitä enää kadulla tehtävään työhön. Silloin jäävät huomaamatta ne nuoret, jotka ovat ulkona kaikista rekistereistä tai palveluista. Lisäksi työ on usein ongelmakeskeistä. Aikaa ilmiöiden havaitsemiseen, nuorisokulttuurista nousevien hiljaisten signaaleiden tai esimerkiksi kauppakeskusverkostoista nouseviin havainnoiteihin ei jää.

Löytävässä nuorisotyössä työ tehdään kadulla, moniammatillisissa operatiivisissa ja informatiivisissa verkostoissa, joissa jäseninä ovat toimijat nuorten vapaa-ajan toimintaympäristöistä. Toiminnassa haastetaan rohkeasti mukaan yritysmaailman edustajia; kauppakeskusten hallintoa ja järjestyksenvalvojia sekä kunnallisen että kolmannen sektorin toimijoita esimerkiksi kirjastot, poliisi, seurakunnan nuorisotyö jne. Tarkoituksena on saada näiden kaikkien toimijoiden välille ainakin informatiivinen yhteistyö toimimaan, jotta käytettävissä olevat resurssit saadaan parempaan käyttöön.

Löytävässä nuorisotyössä ajatuksena on tehdä nuorisotyö kadulla, ruohonjuuritasolla, siellä missä nuoretkin ovat. Työn tarkoituksena on lähestyä kaikkia nuoria ilman ongelmakeskeisestä ajattelua nuorten omissa toimintaympäristöissään. Löytävä nuorisotyön on kynnyksetöntä, ehkäisevää, nopean reagoinnin työtä, jossa pyritään mahdollisimman aikaiseen interventioon ennen kuin nuoren tai nuorten haasteet kasvavat liian suuriksi. Löytävässä nuorisotyössä on vahvasti piirteitä etsivästä nuoriso-

työstä, mutta työskentelyn pääpaino on katutyössä ja moniammatillisessa verkostotyössä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Työ perustuu nuoren tai nuorten vapaaehtoisuuteen, mutta kuitenkin niin että turvalliset aikuiset asettavat kasvatukselliset rajat.

Myönteisessä tunnistamisessa keskeistä on arvokkuuden ja osallisuuden kokemusten vahvistaminen nuorten arkiympäristöissä. Sitä ei ole vaikea toteuttaa, sillä sitä tapahtuu jatkuvasti niissä arkielämän ympäristöissä, joissa nuoret ovat esimerkiksi koulussa, harrastuksissa, kavereiden kanssa, hengaillessa. (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 10- 22.)

Tunnistamisen merkitys laajenee, kun siihen liitetään ajatus tunnustamisesta. Tunnustaminen ei toteudu yksipuolisesti vaan on kaksivuoroista, esimerkiksi aikuisen ja nuoren välillä. Tullessaan ymmärretyksi aidosti ominaisuuksiensa eikä automaattisten luokitusten kautta nuori kokee tulleen kohdatuksi aidosti omana itsenään. (Emt., 10-16.)

Myönteisellä tunnistamisella vältetään yksilöiden leimaamista ja vaikeuksien korostamista. Olennaista on havaita nuorelle tärkeitä, asioita, ihmisiä ja toimintoja, sekä korostaa niihin liittyviä voimavaroja ja onnistumisia. Tämä tarkoittaa nuoren tukemista myös haastavissa tilanteissa hänen heikkouksineen ja vahvuuksineen. Tarkoituksena on tukea nuoren itsetuntoa, yhteisöllistä toimijuutta sekä vahvistamaan yhteiskunnan aktiivista jäsenyyttä. (Kallio, Korkiamäki & Häkli 2015, 10-22.) Tärkeää on muistaa nuoren elämän monimuotoisuus kokonaisuudessaan. Esimerkiksi koulunkäyntivaikeuksista kärsivä nuori voi olla taitava ja lahjakas jollakin toisella elämän alueella, musiikillisesti, urheilullisesti tai sosiaalisesti. Myönteisen tuen antaminen näillä vahvoilla alueilla voi kantaa nuorta heikommalla alueella, esimerkiksi koulunkäynnissä. Tässä tilanteessa vuoropuhelu opettajan ja nuoren välillä auttaisi opettajaa motivoimaan nuorta vahvojen alueiden onnistumisilla.

Myönteinen tunnistaminen muodostuu kolmen toisiaan täydentävien ulottuvuuksien dynamiikasta:

Tutustuminen on myönteisen tunnistamisen edellytys. Tutustumisessa on kyse oven avaamisesta omaan elämään. Arkisiin asioihin tutustuminen voi välittää aidon kiinnostuksen nuorta kohtaan, mikä helpottaa vuorovaikutteisen suhteen rakentamista. Onnistuakseen sen tulee olla vastavuoroista. Aikuisilla on lupa olla paitsi ammattilaisia ja aikuisia, myös ihmisiä yksilöllisine piirteineen ja kiinnostuksen kohteineen.

Tunnustaminen toimii keskeisenä luottamuksen rakentamisen välineenä. Jokainen nuori tarvitsee kokemuksen siitä, että on hyvä ja pärjää. Antamalla tunnustusta jostakin nuorelle henkilökohtaisesti tärkeästä asiasta, kuten aktiivisesta osallistumisesta tai vaikka taitavasta mopoauton rassaamisesta, osoitetaan aitoa kiinnostusta ja arvostusta, mikä luo edellytykset vastavuoroiselle arvostamiselle. Arvostamiltaan aikuisilta lapset ja nuoret ottavat vastaan neuvoja, apua ja tukea huomattavasti helpommin kuin sellaisilta aikuisilta, jotka lähestyvät heitä ammatillisen pätevyyden kautta. Tunnustamisen kautta annettu tuki on aikuisille helpompaa ja samalla uskottavampaa nuorille.

Tukeminen tapahtuu kohtaamalla nuoret arvostettuina toimijoina, ei suinkaan passiivisen, erityisen tuen kohteina. Kyse on kiinnostuksesta, välittämisestä ja arvostuksesta, taidosta olla läsnä, herkkyydestä kuulla ja nähdä nuoren potentiaali. Se vaatii sopivan tilan ja ajan, jossa pohditaan yhdessä nuoria askarruttavia asioita ja kannustetaan heitä tarttumaan pieniinkin mahdollisuuksiinsa. Kun nuoret ovat yleisen, kaikille tarkoitetun toiminnan piirissä, heidän on helpompi omaksua osaajan ja toimijan rooleja omissa elämämaailmoissaan.

6.3 Löytävän nuorisotyön kohderyhmät

Hankkeessa kohderyhmiä ovat 1) alle 18-vuotiaat nuoret, jotka viettävät aikaansa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa, 2) näissä tiloissa aikaansa viettävät aikuiset sekä 3) alueella toimivat ammatilliset toimijat sekä muut toimijaverkostot.

1) *Nuoret*. Pääasiassa nuoria kohdataan keskustellen, mikäli he itse sitä haluavat. Tilanteissa, joissa turvallisuus tai viihtyvyys on heikentynyt, aikuisten on kuitenkin tarpeenmukaisin toimin puututtava nuorten ajanviettoon kasvatuksellisesti rajat asettaen.

Lisäksi toimimalla kohdealueilla nuoret saavat turvallisia aikuiskontakteja ja tietoa omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan sekä palveluista ja yhteiskunnan jäsenenä toimimisesta. Tarvittaessa he saavat myös konkreettista apua ja tukea elämäntilanteeseensa.

Kohdealueilla osallistetaan myös alueiden nuoret, jolloin nuoria motivoivan osallistumistavan ja syntyneen luottamuksen kautta nuorten tieto ja näkökulmat esimerkiksi puutteellisista palveluista, turvattomista ja turvallisista alueista sekä aikuisista saada vietyä eteenpäin. Samalla saadaan myös tietoa niiltä nuorilta, joita perinteiset nuorten vaikuttamiskanavat eivät useinkaan tavoita. Tällaisena menetelmänä on käytetty esimerkiksi turvallisuuskävelyitä.

2) Nuorten kanssa samoissa tiloissa aikaansa viettävät, turvattomuutta tai epäviihtyvyyttä toiminnallaan aiheuttavat aikuiset ovat nousseet välillisesti hankkeen kohdeyhtymäksi. Toisinaan nuorten seuran hakeutumisen syynä on vilpittömän huomionhaku, mutta päihteiden välittäminen sekä seksuaalinen tai muu häirintä eivät ole näissä kohtaamisissa tavattomia.

Näiden aikuisten epätoivottava käytös nuoria kohtaan vähenee yleensä jo sillä, että läsnä on turvallisia aikuisia. Tarpeen vaatiessa näiden turvattomien aikuisten kanssa avataan keskustelu, jotta he ymmärtäisivät käyttäytymisensä aiheuttavan mielihaittaa, turvattomuutta ja epäviihtyvyyttä alueella.

Tämän aikuisryhmän lisäksi keskusteluja käydään myös sellaisten aikuisten kanssa, jotka näyttävät enemmän tai vähemmän avoimesti ärtymyksensä nuoria kohtaan. Heitä muistutetaan siitä, että nuorilla on yhtäläinen oikeus olla ja toimia julkisissa ja puolijulkisissa ympäristöissä.

3) Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Hankkeessa verkostotyötä on jäsennetty jakamalla verkostot hallinnollisiin ja operatiivisiin verkostoihin. Hallinnollisen verkostotyön ensisijaisena tarkoituksena on taata johdon ja esimiestason tuki työlle. Alueille kootuissa operatiivisissa verkoistoissa puolestaan keskitytään alueellisiin nuoria koskettaviin ilmiöihin ja toimenpiteisiin.

6.3.1 "Kiva kohdata"-nuori

Toimittaessa kohdealueilla tarjotaan nuorille mahdollisimman matala kynnys osallistumiseen. Toiminnassa kohdattavia nuoria huomioidaan seuraavan kolmen tulokulman "kiva, hyvä ja tärkeä kohdata" mukaisesti.

Nuoria, joilla elämän perusasiat ovat kunnossa on kiva kohdata ja jakaa heidän kanssaan arkea sekä juhlaa. Heidän kanssaan toimiminen on perustaltaan vahvaa ehkäisevää työtä. Näille nuorille voidaan tiedottaa alueella olevista palveluista ja harrastusmahdollisuuksista, heitä voi myös rohkaista ja osallistaa mukaan toimintoihin tai yhteistyöhön esimerkiksi kauppakeskusten kanssa. Nuorten oikeus vapaa-ajan viettoon yhteisissä tiloissa myös tunnustetaan ja sitä vahvistetaan tarvittaessa esimerkiksi myönteisellä kasvatuksellisella puuttumisella. Nuorilta kerättyä tietoa sekä heidän toiveita ja kokemuksiaan viedään eteenpäin päättäjille.

Esimerkki: Kirjaston henkilökunta tarvitsi apua nuorten kanssa toimimiseen. Sulke-misaikaan nuoret oli vaikea saada poistumaan tiloista sovinnolla. Yhteistyössä Ase-man Lapset ry:n työntekijöiden, kirjastojen henkilökunnan ja nuorten kanssa sovittiin yhteiset pelisäännöt, jotka auttoivat levottomimpiin tilanteisiin. Kirjaston työntekijöiden suhtautuminen nuoriin muuttui myös yhteistoiminnan jälkeen.

6.3.2 "Hyvä kohdata"-nuori

Nuoria, joilla on elämässä huolia, on hyvä kohdata, kuunnella sekä miettiä yhdessä nuoren kanssa tämän elämää. Näitä nuoria kohdatessa voidaan puhua riskien ehkäisystä. Nämä nuoret saattavat myös oireilla jollain tavalla tai olla jo "hankkineet ni-meä" esimerkiksi kauppakeskuksen järjestyksenvalvonnan parissa. Näiden nuorten toiminta saattaa jo vaatia selkeää ammatillista puuttumista ja tässä näiden nuorten kanssa toimimiseen myös esimerkiksi kauppakeskusten järjestyksenvalvonta tarvitsee usein selkeästi ammatillista konsultaatiota ja työparityöskentelyä.

Esimerkki: Kaksi 13-vuotiaista tyttöä jäivät järjestyksenvalvonnalle kauppakeskuksessa kiinni seinien töhrimisestä. Kauppakeskuksesta otettiin yhteyttä Aseman Lapset ry:n nuorisotyöntekijöihin, jotka aloittivat jutun selvittämisen. Nuorisotyöntekijät keskustelivat tyttöjen kanssa sekä soittivat tyttöjen vanhemmille ja kertoivat tapahtuneesta. Vanhemmat sekä tytöt suostuivat katusovitteluun. Vanhempien ja tyttöjen kanssa sovittiin, että tytöt pesevät töhrimänsä jäljet pois. Keskustelu jatkui vielä kotona vanhempien johdolla. Myöhemmin vanhemmat välittivät kiitoksensa varhaisesta puuttumisesta tyttöjen toimintaan.

Katusovittelussa tarkoituksena on vahingontekoihin tai lieviin asianomistajarikoksiin syyllistyneet nuoret voisivat itse sovittaa tekonsa jollain muulla kuin rahakorvauksella. Sovitteluun osallistuminen tarjoaa nuorelle mahdollisuuden asioiden nopeaan selvittämiseen. Tavoitteena ei ole nuoren rankaiseminen, vaan kasvattaminen ja tarvittaessa huolestuttavaan kierteeseen ajautuneen nuoren pysäyttäminen. Nuoren huoltajat otetaan tilanteen selvittelyyn mukaan alusta lähtien. (Aseman Lapset ry 2016.)

6.3.3 ”Tärkeä kohdata”-nuori

Nuoret, joiden elämässä on vakavia huolenaiheita, on tärkeä kohdata. Näiden nuorten kanssa rakennetaan polkua eteenpäin löytämällä eri sektorien oikeat ihmiset vastuunkantajiksi. Näillä nuorilla taustalla saattaa olla useitakin katkenneita ammatillisia kontakteja tai turvalliset aikuiset saattavat puuttua elämästä jopa kokonaan. Näihin kuuluvat myös nuoret, joilla on jo rikosoikeudellisia seuraamuksia joko olemassa tai tulossa. Näiden nuorten kanssa sitoudutaan siihen, että heidän kanssaan kuljetaan nuoren yksilöllistä polkua pidemmänkin aikaa, kunnes löydetään oikea taho julkiselta puolelta, johon nuori itse myös sitoutuu.

Esimerkki: 14-vuotias tyttö aiheutti huolta toistuvilla näpistyksillä ja päihteiden käytöllä kauppakeskuksessa. Tytön toimintaan puututtiin järjestyksenvalvonnan, poliisin ja Aseman Lapset ry:n työntekijöiden toimesta. Haasteellinen käytös jatkui. Tytöstä tehtiin useita lastensuojeluilmoituksia. Lopulta useiden lastensuojeluilmoituksen jälkeen tytölle tehtiin kiireellinen huostaanottopäätös. Päätöksestä kuultuaan tyttö karkasi. Kuitenkin järjestyksenvalvonnan, poliisin ja nuorisotyöntekijöiden yhteistyöllä tyttö

saatiin kiinni ja toimitettua lastensuojelulaitokseen. Tyttö tavattiin 2,5 vuotta tapahtumien jälkeen kauppakeskuksessa. Hän kiitteli työntekijöitä tilanteeseen puuttumisesta. Ja kertoi, että olisi nyt ”katuojassa” ellei hänen tilanteeseensa olisi puututtu.

7 CASE KAUPPAKESKUS ITIS

Suomen Kauppakeskusyhdistys ry:n mukaan Suomessa oli vuonna 2015 yhteensä 93 kauppakeskusta. Kauppakeskus Itis on näistä kaikista suurin. Kauppakeskus Itis sijaitsee Itä-Helsingissä Vartiokylän kaupunginosan Itäkeskuksen osa-alueella Kehä I:n ja Itäväylän risteyksessä. Kauppakeskus Itis on julkisenliikenteen risteyskohta, johon pääsee helposti omalla autolla, metrolla sekä busseilla. Kauppakeskus Itis on valmistunut vuonna 1984. Se remontoitiin kokonaisvaltaisesti vuosina 2011-2014. Itiksessä on yli 150 myymälää ja lukuisia kahviloita sekä ravintoloita. Itiksessä työskentelee 2000 henkilöä. (Aho 2015,14.)

Kauppakeskus Itiksen omistaa kiinteistösijoitusyhtiö Wereldhave N.V. ja kauppakeskusta operoi Wereldhave Finland Oy. Wereldhaven portfolioon kuuluu Itiksen lisäksi useita kauppakeskuksia Hollannissa, Belgiassa ja Ranskassa. Wereldhaven osakkeet on listattu NYSE Euronext Amsterdam (AMX) pörssissä.

Yhteistyö kauppakeskus Itiksen kanssa alkoi keväällä 2014, jolloin kauppakeskukseen vaihtui järjestyksenvalvontaa tuottava yritys sekä kauppakeskuksen remontointi alkoi olla loppusuoralla. Kauppakeskus on alueella suuri työnantaja ja sillä on iso merkitys koko Itäkeskuksen alueelle. Kauppakeskus Itis on luonnollisesti osa yhdyskuntarakenteen kokonaisuutta, jossa hyvä saavutettavuus on keskeistä. Kauppakeskuksesta on pyritty luomaan merkityksellinen ja yhteisöllinen tila, joka toimii ihmisten kohtaamispaikkana. (Aho 2015, 7.)

Löytävä nuorisotyö -hankkeen nuorisotyömuotoa oli kevääseen 2014 mennessä työstetty jo neljässä muussa pääkaupunkiseudun kauppakeskuksessa. Itä-Helsingin alueella yhteistyötä ei tehty vielä minkään kauppakeskuksen tai ostoskeskuksen kanssa. Kauppakeskus Itis oli luonnollinen jatkumo hyvin sujuneelle yhteistyölle

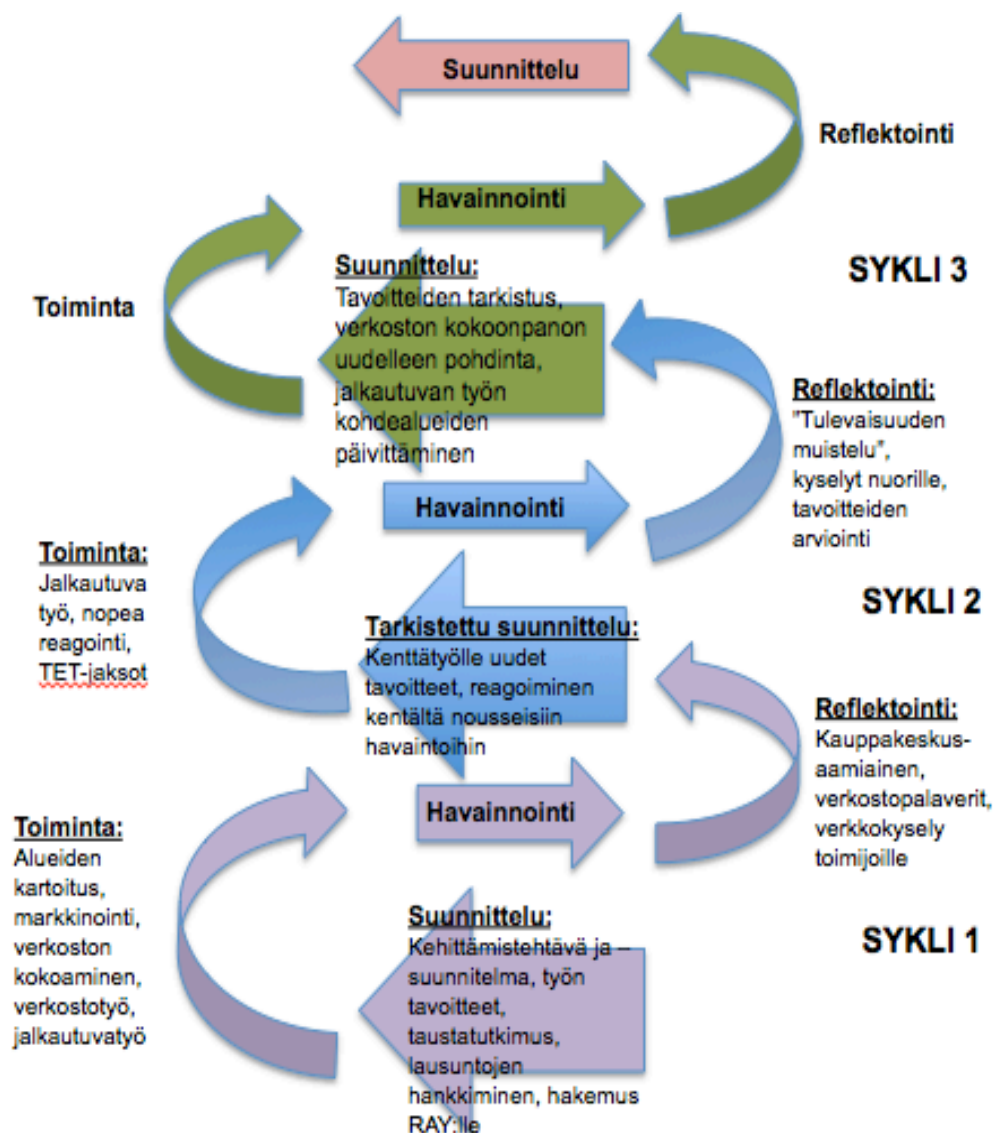
muissa isoissa kauppakeskuksissa. Näiden hyvien kokemusten ja toimivan yhteistyön saattamana otimme rohkeasti yhteyttä kauppakeskus Itiksen hallintoon. Yhteyden luomisessa auttoi kauppakeskus Kampin kauppakeskuspäällikkönä sekä Aseman Lapset ry:n hallituksen puheenjohtajana toimiva Heli Vainio.

Itäkeskuksessa on paljon erilaista toimintaa. Itse kauppakeskuksessa on lapsia, nuoria ja heidän perheitään varten suunnattu erilaisia palveluita vaatekaupoista ravintoloihin ja leikkipaikkoihin. Lisäksi kauppakeskuksen vieressä sijaitsee kulttuurikeskus Stoa, jossa on tarjolla erilaisia kulttuuripalveluita, ravintola, alueen kirjasto sekä nuorisotila. Lisäksi kauppakeskus Itiksen läheisyydessä on uimahalli. Kauppakeskus Itiksen vieressä sijaitsee myös Puhoksen liikekeskus, jossa on muutamia liikkeitä sekä moskeija. Itäkeskuksen alueella katukuvassa näkyy paljon maahanmuuttajataustaisia nuoria sekä heidän perheitään.

Aikuisten julkinen päihteidenkäyttö ja siihen liittyvät lieveilmiöt ovat haaste alueella työskentelylle. Kauppakeskus Itiksen järjestyksenvalvonta onkin panostanut kauppakeskuksen ja sen ympäristön viihtyvyyteen sekä turvallisuuteen.

Nämä seikat muodostavat alueesta omaleimaisen ja mielenkiintoisen toimintaympäristön. Nuorisotyön näkökulmasta alueella on tarpeita, joihin löytävä nuorisotyö pyrkii vastaamaan. Esimerkiksi kauppakeskuksessa nuoret ovat keskeisessä roolissa, mutta kauppakeskuksessa työskentelevillä ihmisillä ei ole nuorisotyöllistä ammattitaitoa.

Seuraavassa pyrin kuvaamaan toimintatutkimuksellisella työotteella kauppakeskus Itiksessä tehtävää moniammatillista verkostoyhteistyötä sekä siihen liittyvää muuta toimintaa. Siinä näyttäytyy toimintatutkimukselle ominainen spiraalimainen kokonaisuus. Kuvaan tiettyyn aikaan ja paikkaan sijoittuvan sosiaalisen toiminnanketjun, jossa tietyt tapahtumat seuraavat edeltäviä tapahtumia. Kuvassa 8 olen hahmotellut opinnäytetyötäni kuvaavaa spiraalimaista toiminnanketjua.

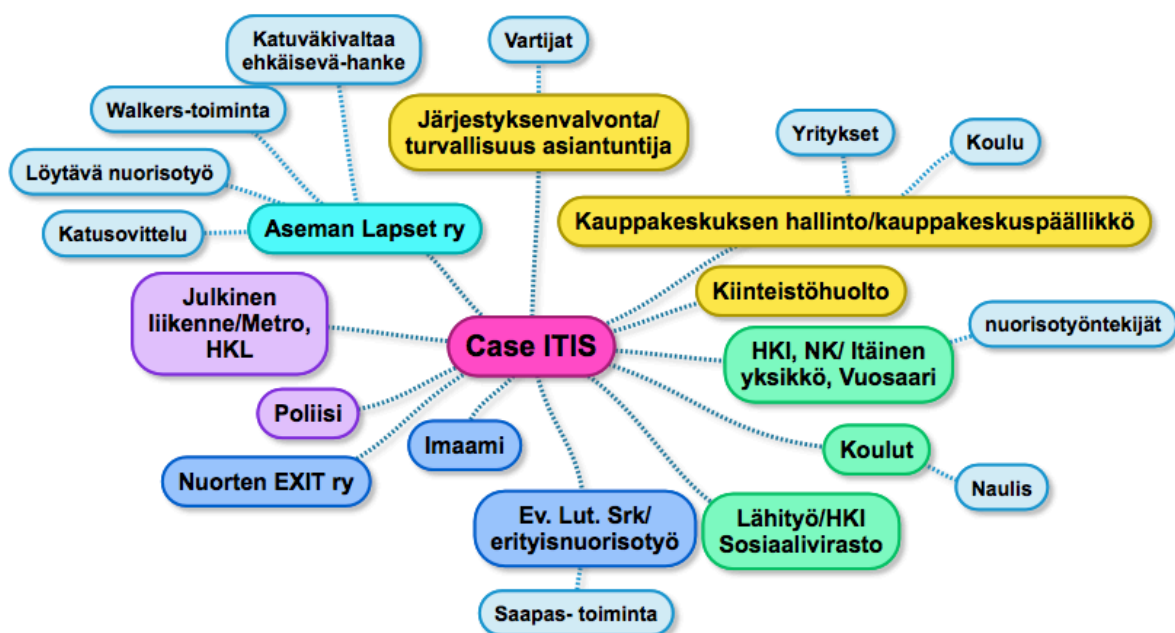
Kuva 8. Opinnäytetyöni spiraalimainen toimintaketju.

7.1 Spiraalin ensimmäinen sykli

Suunnittelu: Kentältä nousseista tarpeista määriteltiin kehittämiskohde ja asetettiin työn tavoitteet. Tämän jälkeen selvitettiin, onko kyseistä asiaa jo tutkittu tai kehitetty. Lisäksi tutustuttiin aineistoihin, jotka tukisivat kehittämishankkeen rahoittamista. Apuna käytettiin esimerkiksi lausuntoja eri organisaatioilta löytävän nuorisotyön näkökulmasta. Tämän kaiken taustatyön jälkeen kehittämistehtävä, tavoitteet sekä hanke-suunnitelma kirjattiin Löytävä nuorisotyö -hankkeen hakemukseksi RAY:lle.

Toiminta: Hakemuksen mennessä läpi aloitettiin aktiivinen toiminta alueilla. Toimintavaiheessa kohdealueet kartoitettiin. Mietittiin ja käytiin keskustelua sekä arvioitiin millä alueilla nuorisotyöllisellä panostuksella olisi tehtävää. Löytävää nuorisotyötä oli tehty jo ennen kauppakeskus Itistä neljässä pääkaupunkiseudun kauppakeskuksessa. Itä- Helsingistä oli tullut viestiä, että siellä jalkautuvalle nuorisotyölle olisi tarvetta. Lisäksi Itäkeskuksen alueella on paljon toimijoita, jotka toimivat jokainen omalla asiantuntija-alueellaan, mutta tieto ei välttämättä kulkeutunut organisaatiosta toiseen. Työn järjestyttämiseksi moniammatillisella verkostoyhteistyöllä ja sen koordinoinnilla oli tilaus Kauppakeskus Itiksen toimintaympäristössä.

Kauppakeskus Kampin kauppakeskuspäällikön avustuksella aloitimme hankkeen markkinoinnin Itäkeskukseen. Rohkeasti pyysimme mahdollisuutta mennä kertomaan kauppakeskus Itiksen johdolle sekä järjestyksenvallontaa tarjoavalle yritykselle Löytävä nuorisotyö -hankkeesta ja sen tavoitteista. Lisäksi kerroimme hyvistä kokemuksista, joita olimme saavuttaneet muissa pääkaupunkiseudun kauppakeskuksissa. Loimme keskusteluyhteyden kauppakeskuksen hallinnon kanssa. Kauppakeskuksen hallinnon myönteisen päätöksen jälkeen loimme moniammatillisen yhteistyöverkoston (kuva 9).

Kuva 9. Moniammatillinen verkosto Kauppakeskus Itis.

Kuvassa näkyvät verkoston toimijat ovat Itäkeskuksen alueella toimivia tahoja, jotka työssään kohtaavat nuoria ja monesti samoja nuoria. Opinnäytetyötä kirjoittaessani verkosto on muokkautunut sen verran, että esimerkiksi kaavioon merkattu imaami ei vielä ole itse verkostoyhteistyössä mukana, mutta yhteys imaamiin ja uskonyhteisöön on olemassa verkostossa olevan Helsingin nuorisosiainkeskuksen nuorisotyöntekijän kautta.

Itäkeskuksen alueella aloitettiin siis moniammatillinen verkostoyhteistyö. Verkosto kokoontuu noin kerran kuukaudessa kauppakeskus Itiksen hallinnollisiin tiloihin. Verkstopalavereissa puheenjohtajuus on Löytävä nuorisotyö -hankkeella. Hankkeen työntekijä koordinoi ryhmän toimintaa, kutsuu toimijat palaveriinkin sekä rakentaa keskustelua ja luo puitteet vuoropuhelun käymiselle. Kaikista palavereista kirjoitetaan muistiot, jotka toimivat myös hankkeen havainnointi- sekä arviointimateriaalina.

Itä-Helsingin alueella aloitettiin myös jalkautuva nuorisotyö toukokuussa 2014. Jalkautuvaa työtä pyrittiin resurssimaan yli sektori- ja organisaatorajojen. Työpareina olivat esimerkiksi Aseman Lapset ry:n työntekijä ja järjestyksenvalvoja tai Helsingin sosiaaliviraston lähityön etsivän työntekijä tai poliisi. Jalkautuvan työn toimintaympäristö muokkautui järjestyksenvalvonnan, kaupungin nuorisotyön ja poliisin havaintojen perusteella. Jalkautuvaa työtä vietiin sinne, missä nuoret olivat ja jonne esimerkiksi kaupungin nuorisotyöntekijät eivät nuorisotiloilta päässeet lähtemään.

Havainnointi: Jalkautuvasta työssä tehdyistä havainnoista raportoitiin jokaisen työvuoron jälkeen atk-tietokantaamme myöhempää tarkastelua ja analysointia varten. Lisäksi tarvittaessa saimme toimintatilastoja sekä järjestyksenvalvonnalta että poliisilta. Verkoston yhteiset palaverit jatkuivat ja työtä arvioitiin sekä uudelleen suunnattiin reaaliajassa.

Reflektointi: Laadimme yhteistyöverkostolle internetkyselyn, jonka tarkoituksena oli selvittää moniammatillisten verkostojen kokemuksia tehdystä työstä. Tarkoituksena oli tehdä näkyväksi arjessa tekemämme työ. Tämän aineiston pohjalta järjestimme kauppakeskusaamiaisen. Jonka tarkoituksena oli järjestää verkostoille hetki pysähtyä, keskustella ja arvioida tehtyä yhteistyötä. Lisäksi tarjosimme pääkaupunkiseudun yhteistyökauppakeskuksille mahdollisuuden verkostoitua ja tutustua keskenään. Täs-

sä vaiheessa kauppakeskus Itiksen johto oli kutsuttu osallistumaan aamiaiselle, jotta he saisivat syvempää kuvaa tekemästämme yhteistyöstä muiden kauppakeskusten kanssa sekä voisivat vaihtaa ajatuksia yhteisellä kielellä vertaistensa kanssa.

7.1.1 Kauppakeskusaamiaiskyselyn tuloksia

Kyselyyn vastasi yhteensä 14 henkilöä, Espoon kauppakeskus Sellosta, Espoon kauppakeskus Isosta Omenasta, Helsingin kauppakeskus Kampista ja Itiksestä sekä Vantaan Dixistä. Edustettuina olivat järjestyksenvalvonta, kunnallinen nuorisotyö, kaupunkiturvallisuus, kirjastot ja kolmas sektori.

Yhteistyötä nuoriin liittyvissä asioissa tehtiin lähes kuukausittain. Kauppakeskuksissa yhteistyötä tehtiin eniten järjestyksenvalvonnan, sosiaalitoimen ja kirjastojen kanssa. Kauppakeskuksen hallinnon ja kunnallisen nuorisotyön kanssa tehtävä yhteistyö oli vähäistä. Yhteistyön määrä koettiin kuitenkin riittävänä yhdessätoista vastauksessa neljästätoista. Kyselyyn vastanneet kokivat moniammatilliseen verkostoyhteistyöhön osallistuvien toimijoiden olevan sitoutuneita ja työskentely oli luottamuksellista sekä avointa. Vastaajien kokemuksen mukaan verkostoissa yhteiset tavoitteet ovat olleet yksimielisiä.

Verkostoyhteistyö koettiin myönteiseksi. Vastaajista kolmesta oli sitä mieltä, että he oppivat oman työnsä kannalta tärkeitä asioita. Lisäksi kaksitoista vastanneista oli sitä mieltä, että he tunnistavat oman asiantuntijuutensa erityispiirteet ja roolin yhteistyössä olevan heille selkeä. Kuitenkin kysyttäessä oman osaamisen yhdistämistä muiden ammattilaisten kanssa aiheutti hajontaa vastauksissa. Vastaajista kahdeksan oli täysin samaa mieltä ja kuusi jokseenkin samaa mieltä.

Moniammatillisen verkostoyhteistyön myönteisinä asioina pidettiin yhteistyön lisäämää tietoa toisten toimijoiden asiantuntijuudesta, sektoreiden yli tehtävää yhteistyötä voimavarojen paremmaksi käyttöönotoksi päällekkäisyyksiä välttämällä sekä yhteistyöllä työmenetelmien kehittämistä. Ongelmallisina koettiin yhteisen ajan löytyminen sekä työntekijöiden vaihtuvuus. Vaitiolovelvollisuus koettiin haasteelliseksi.

Yhteistyön tärkeimpinä saavutuksina pidettiin tiedonvaihtoa sekä yhteisesti päätettäviä toimenpiteitä. Esimerkiksi yhdessä kauppakeskuksessa tiedonvaihto oli vähentänyt alkoholin ja tupakan välitystä alaikäisille sekä tieto lastensuojelun toiminnasta on vähentänyt huolitaakkaa nuorista, kun kynnyks puuttua huolta herättävien nuorten toimintaan on madaltunut esimerkiksi lastensuojeluilmoitusten tekemisessä. Lisäksi tärkeäksi koettiin käytäntöjen ja menetelmien jakaminen. Konsultointi tutuilta henkilöiltä koettiin merkitykselliseksi. Vastaajien mielestä myös hiljaisten signaalien ja ilmiöiden keskusteluun nostaminen oli tärkeää.

Nopea reagointi nuoriin liittyvissä asioissa oli lisännyt esimerkiksi turvallisuudentunnetta kauppakeskuksissa. Yhteistyöllä oli voitu vaikuttaa turvallisuudentunteen lisäämiseen. Myönteiseksi koettiin poliisien, kuraattoreiden, lastensuojelun työntekijöiden ja nuorisoaseman työntekijöiden tunteminen. Yhteydenotto nuoria koskevissa asioissa oli helpompaa. Kyseiset tahot reagoivat yhteydenottoihin myös matalalla kynnyksellä.

Kehittämiskohteina nähtiin yhteistyön tavoitteiden kirkastaminen. Ainoastaan verkostoon osallistuvien toimijoiden tutut kasvot eivät riitä pitämään yhteistyötä mielekkäänä. Lisäksi haluttiin varmistusta yhteistyön jatkumiselle. Näiden kokemusten, arvioiden ja palautteiden myötä siirryimme seuraavaan syliin.

7.2 Toinen sykli

Suunnittelu: Yhteisen kauppakeskusaamiaisen jälkeen lähdimme suuntaamaan toimintaa yhteisessä keskustelussa nousseisiin kehittämiskohtiin. Seuraavassa Itiksessä pidetyssä verkostopalaverissa kirkastimme yhteiset tavoitteet. Sovimme ketä verkostoon kuuluu sekä sovimme yhteisen toimintaohjeistuksen tilanteisiin, joissa esimerkiksi Aseman Lapset ry:n työntekijä olisi tavoitettava mahdollisimman pian. Yhteydenpitotavaksi tavaksi sovimme matalan kynnyksen periaatteella esimerkiksi puhelinoimitot ja sähköpostiviestit henkilökohtaisiin työ sähköposteihin. Sovimme myöskin ääneen vaitiolovelvollisuuteen liittyvät asiat ja sovimme kuinka nuorten asioita käsitellään tässä verkostossa. Lisäksi aloimme suunnitella koulutusta jalkautuvaan ja moniammatilliseen verkostotyöhön, sillä kentältä oli tullut kyselyitä aiheeseen liittyen.

Suunnittelimme kauppakeskuksen toimijoille (esimerkiksi yrittäjille) suunnatun verkkokyselyn liittyen nuorten ja kauppakeskuksen toimijoiden vuorovaikutukseen.

Toiminta: Moniammatillinen yhteistyöverkosto tapasi kahden kuukauden välein. Jalkauduimme Itäkeskuksen alueella viikottain. Reagoimme nopeasti yrittäjiltä tulleisiin yhteydenottoihin liittyen nuorten käyttäytymiseen esimerkiksi eräässä tavaratalossa, nuorten käytös henkilökuntaa kohtaan oli hyvin ylimielistä ja verbaalisesti ronskia. Lisäksi nuoret käyttivät mallituotteita tahallaan liiallisesti, jolloin aineelliset kulut yrittäjälle eivät olleet tarkoituksen mukaiset. Jalkauduimme yrityksen alueella useammin ja seurasimme tilannetta. Nuoret olivat kuitenkin jo siirtyneet muualle, emmekä saaneet heihin enää kontaktia. Myös yrittäjän mukaan nuoret olivat poistuneet tavaratalon alueelta.

Kauppakeskus jatkoi yhteistyötään Itäkeskuksen koulun kanssa tarjoten oppilaille TET -harjoittelupaikkoja sekä mahdollisuutta harjoitella työnhakua todellisessa työnhakuympäristössä. Lisäksi toteutimme toimijoille suunnatun kyselyn.

Havainnointi: Verkstopalavereista kirjoitettiin muistiot. Tiedonkulku oli edelleen reaaliaikaista. Havaintoihin reagoitiin nopeasti. Esimerkiksi kauppakeskus Itiksessä sijaitsevassa parkkihallissa kokoontui nuorisoporukoita, jotka pyrkivät luomaan kontakteja päihteidenkäyttäjiiin. Jalkautuvaa nuorisotyötä lisättiin parkkihallin alueelle. Lisäksi parkkihallin yläpuolella sijaitsevasta päivätoimintakeskuksesta käytiin mahdollisuuksien mukaan tarkkailemassa tilannetta ja keräämässä parkkihalliin jätetyt huumeneulat pois.

Reflektointi: Reaaliaikaisen tiedonsiirron ja toiminnan uudelleen suuntaamisen lisäksi analysoimme kauppakeskuksen toimijoille teetetyn kyselyn. Kyselyyn vastasi yhteensä 27 toimijaa. Kyselyn tarkoituksena oli kerätä tietoa kauppakeskuksen toimijoiden kokemuksia nuorista kauppakeskuksen arjessa. Kyselyyn vastanneet pitivät pääsääntöisesti mukavana, että kauppakeskuksessa on eri-ikäisiä asiakkaita ja nuoret käyttäytyivät hyvin. Nuorten läsnäoloa ei myöskään koettu turvallisuutta vähentävänä tekijänä. Vastaajat kokivat, he itse saavat puuttumalla tilanteisiin nuorten epäasiallisen käytöksen muuttumaan. Toimijat kokivat myös saavansa haastaviin tilanteisiin apua kauppakeskuksen järjestyksenvalvonnasta.

7.2.1 Reflektio ”tulevaisuuden muistelu”-menetelmää apuna käyttäen

Järjestimme 12.2.2015 kauppakeskusaamiaiselle jatkotilaisuuden, ”tulevaisuus muistelu” -menetelmällä toteutetun puolen päivän työpajan samoille pääkaupunkiseudun kauppakeskuksille, joiden kanssa olimme tavanneet jo kauppakeskusaamiaisella. ”Tulevaisuuden muistelu” -menetelmää hyödynnettiin selkiyttämään pääkaupunkiseudun alueellisten työryhmien sisäistä sekä työryhmien välistä viestintää. Tarkoituksena on tehdä näkyväksi päämääriä, jotka ohjaavat toimintaa ja keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Pyrimme siis menetelmän avulla hahmottelemaan tilannetta, jossa voitaisiin sanoa, että hanke on onnistunut.

”Tulevaisuuden muistelussa” tarkoituksena oli tarkastella hanketta talvella vuonna 2017, jolloin hanke olisi edennyt hyvin. Työryhmien piti yhdessä miettiä seuraavia asioita:

1. Miltä asiat silloin näyttävät, ja mikä ryhmää silloin erityisesti ilahduttaa?
2. Mitä tehtiin ja miten siinä oltiin mukana?
3. Mistä saatiin tukea? Mistä ryhmäläiset kantoivat huolta talvella 2015, ja mikä oli ensimmäinen asia joka sai huolen vähenemään?

Työryhmissä oli edustajia eri kauppakeskuksista ja eri ammattiryhmistä esimerkiksi järjestyksenvalvonnasta, kauppakeskuksen hallinnosta, kirjastosta, poliisista, nuorisotoimilta, seurakunnan erityisnuorisotyöstä sekä Aseman Lapset ry:n työntekijöitä eri hankkeista.

Työryhmiä ilahdutti erityisesti vuonna 2017 moniammatillisen verkostoyhteistyön operatiivisuus ja konsultatiivisuus. Nähtiin, että Espoon kauppakeskus Iso Omena ja Itä-Helsingin kauppakeskus Itis ovat tiivistäneet yhteistyötänsä länsimetron seurauksena. Lisäksi huomioitiin Kehäradan vaikutus ja yhteistyö koettiin tärkeänä Vantaalla myös kauppakeskus Dixin kanssa. Verkostotyö koettiin luontevaksi osaksi arkipäivän työskentelyä. Työtä tehdään yhteisen päämäärän eteen konkreettisen poikkihallinnollisesti. Nuorisoystävällisen asenteen nähtiin laajenneen kauppakeskuksista myös turvallisuusalalle. Lisäksi vuonna 2017 järjestyksenvalvontaa järjestävät eri yritykset tekevät saumatonta yhteistyötä julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. ”Teinikarkoitin”-

ajattelua ei ole enää vuonna 2017. Kaiken kaikkiaan verkostojen sisäisestä viestinnästä mennään kohti verkostojen välistä viestintää. Nuorisotyötä tehdään kauppakeskuksissa, junaradoilla ja metrotunneleissa. Tiedonkulku on nopeaa ja reaaliaikaista.

Vuonna 2017 uskalletaan rohkeasti kokeilla luoviakin ratkaisuja eikä jymähdetä tiettyyn kaavaan toimia. Löytävä nuorisotyö -hankkeessa saatiin aikaiseksi yhteinen tahotila yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Säännöllisillä kokoontumisilla ihmisten vaihtuvuus ei kaada verkostotyön toimivuutta. Huolista on siirrytty konkreettisiin tekoihin esimerkiksi kauppakeskus Ison Omenan verkoston toimijat voivat jalkautua kauppakeskus Itikseen. Huolestuttaviin ilmiöihin reagoidaan ja hyviä käytänteitä voidaan jakaa.

Tuki tälle kaikelle löytyy yhteisöllisyydestä. Tukea työlle tulee kaikilta niiltä, keitä nuoria kohtaavat ja heidän kanssaan toimivat, esimerkiksi koulut, alueen asukkaat, kaupungit tai kunnat, nuoret itse, vanhemmat ja media. Medialta toivottiin positiivisempaa suhtautumista nuoriin ja nuorisoon liittyviin ilmiöihin.

Yhteenvedona ”tulevaisuuden muistelusta” voitiin kirjata, että Löytävä nuorisotyö -hankkeessa on saatu lyhyessä ajassa paljon asioita aikaan. Moniammatillisen verkostoyhteistyö tulee olemaan tulevaisuudessa keskeisessä asemassa. Työn ja työtapojen on leikattava läpi sektoreiden sekä koko organisaatioiden.

7.3 Kolmas sykli

Suunnittelu: Suunniteltiin nuorille turvallisuuskävely kauppakeskus Itiksen ympäristössä. Turvallisuuskävelyssä alueen käyttäjät havainnoivat omaa ympäristöään. Tavoitteena on havainnoimalla tuoda esiin alueen turvallisia ja turvattomia paikkoja. Nuorten turvallisuuskävelyiden tavoitteena on tuottaa tietoa ja tavoittaa tuntemuksia erityisesti nuorten näkökulmasta. Raportoidut tiedot ja havainnot toimitetaan eteenpäin viranomaisille sekä alueen keskeisille toimijoille esimerkiksi turvattomien paikkojen poistamiseksi. Lisäksi mietittiin uudelleen verkostoon kuuluvia instansseja, jotta päällekkäisiltä palavereilta välttyttäisiin. Yhteistyössä suunniteltiin toimintaa enemmän

konkretiaa kohti. Verkosto suunnitteli katusovittelun käyttöönottoa kauppakeskus Itikseen.

Toiminta: Pilotoitiin ensimmäiset katusovittelut. Toteutettiin turvallisuuskävely, josta koostetaan raportti reflektointiin käytettäväksi. Jalkautumiset jatkuivat edelleen ja nopea reagointi yritysten viesteihin toimi. Esimerkiksi eräältä yritykseltä tuli viestiä nuorten haasteellisesta käytöksestä yrityksen toimitiloissa eikä henkilökunnalla ollut keinoja puuttua ongelmaan. Jalkautumassa ollut työpari kävi keskustelemassa yrityksen edustajan kanssa ja sovittiin, että näymme heidän yrityksensä lähellä useammin. Lisäksi annoimme yhteystietomme, jotta tarpeen vaatiessa jalkautumassa olevat työntekijät voivat tulla paikalle. Tilanne rauhoittui nopeasti, kun nuoret ymmärsivät nuorisotyön ammattilaisten olevan paikalla heitä varten.

Lisäksi toteutimme turvallisuusalan ammattilaisille suunnatun koulutuksen yhteistyössä kauppakeskuksen siivous- ja turvallisuuspäällikön kanssa. Koulutuksen aiheena oli nuoren kohtaaminen ja vuorovaikutus. Minä kouluttajana puhuin aiheesta nuorisotyön ja vuorovaikutuksen näkökulmasta, kun taas kauppakeskuksen edustaja puhui kentällä työskenteleville järjestyksenvalvojille heidän omalla ammattikielellään kohtaamisen ja vuorovaikutuksen tärkeydestä.

Havainnointi: Raportoitiin edelleen kaikki havainnot ja ilmiöt kentältä verkkolomakkeeseemme. Tapasimme kuukausittain verkstopalavereissa ja tiedonsiirto oli toimivaa. Yhteiskunnallinen tilanne heijastui myös kauppakeskukseen: Ranskan Pariisissa marraskuussa 2015 uutisoitujen terrori-iskujen myötä myös pieniä välien kiristymisten merkkejä oli nähtävillä Itiksessä. Reagoimme olemalla paikalla ja pidimme myös muut kauppakeskusverkostot sekä yhteistyökumppanimme poliisista tietoisina havainnosta.

Reflektointi: Käymme arvioivaa keskustelua, siitä mihin resursseja käytetään. Alamme miettiä, miten ruohonjuuritason viestintä voisi olla vielä helpompaa ja parempaa. Sillä kokeillut tiedotuskanavat (esimerkiksi Facebookin suljettu ryhmä) eivät kaikki ole kunnolla toimineet. Esitämme kauppakeskuksen johdolle pyynnön auttaa löytävän nuorisotyön levittämiseksi. Lisäksi teetimme nuorille kyselyn, jota olen avannut jo opinnäytetyössäni aiemmin.

Tämän kaiken jälkeen siirrymme jälleen uuteen sykliin. Toiminta kauppakeskus Itiksessä jatkuu edelleen ja muokkautuu alueen tarpeiden mukaan. Tulevaisuudessa tulemme järjestämään moniammatillisella verkostoyhteistyöllä Walkers Pop Up -kohtaamispaikan kauppakeskuksen tiloihin. Tämä on kauppakeskuksen kädenojennus nuorille kontaktin saamisen helpottamiseksi sekä viesti nuorille, että he ovat yhtäläillä tärkeä osa kauppakeskus Itiksen asiakaskuntaa. Lisäksi olemme suunnitelleet kohtaamispaikkaan teemallisia päiviä jolloin, nuorien kanssa voidaan työstää erilaisia aihealueita. Olemme myös suunnitelleet jälleen nuorille suunnattua kyselyä, joka nivoutuisi luontevasti alueen nuorten kokemuksiin ja toiveisiin Itäkeskuksen suhteen.

8 MITÄ TULEVAISUUS TUO?

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli toimintatutkimuksellista strategiaa käyttäen kuvata Löytävä nuorisotyö -hankkeessa luotavaa uutta nuorisotyönmallia. Kuvaaminen ja mallin auki kirjoittaminen on ollut vaikeaa, koska Löytävä nuorisotyö -hanke etenee koko ajan ja mallia kehitetään lisää. Liike on nopeaa ja työ hektistä. Näille opinnäytetyönsivuille oli hankalaa rajata sitä työtä, jota teen. Työni on laaja-alaista, ja kun verkostoista puhutaan niin asiat linkittyvät aina toisiinsa.

Vuorovaikutuksellinen, dialoginen yhteistyö on ollut silmiä avaavaa myös niin minulle kuin yhteistyökumppaneillemmekin. Uskon, että toisenlaisella menetelmällä emme saisi sellaisia tuloksia tai muutoksia aikaan kuin nyt yhdessä olemme jo saaneet tai tulemme aikaansaamaan. On upeaa nähdä ihmisten voimaantuvan, kun heitä kuullaan ja kohdellaan tärkeinä ihmisinä, ammattilaisina sekä asiantuntijoina.

Kauppakeskus Itiksessä Löytävä nuorisotyö -malli toimii. Malli on otettu siellä hyvin vastaan. Kuten edellä olen kertonut, työ kauppakeskuksen toimintaympäristössä jatkuu ja sitä kehitetään alati. Tämä kertoo Case Itiksen onnistumisesta ja siitä, että tällaiselle verkostotyölle on tarve. Olemme yhteistyöllä löytäneet ne yhteistyön pinnat, joilla voimme työskennellä niin, että kaikkien yhteistyökumppaneiden visiot ja tavoitteet on saavutettu.

Toimintaympäristönä ovat olleet ne arkipäiväiset tilanteet, joissa opinnäytetyössäni esittelemät toimijat työskentelevät. Löytävä nuorisotyö -hankkeen toimintamallia hyödyntämällä on pyritty vastaamaan kentältä nousseisiin operatiivisiin tarpeisiin sekä reagoimaan näistä toimintaympäristöistä nousseisiin hiljaisiin signaaleihin. Esimerkiksi panostamalla turvallisten aikuisten läsnäololla ilta-aikaan Asematunnelissa tai konsultoimalla järjestyksenvainvoja haastavissa nuorten kohtaamistilanteissa. Tällainen kenttätason yhteistyö on osoittautunut toimivaksi ja prosessiekonomiseksi, kun työpari työvuoronaikana voi olla vaikka järjestyksenvainvoja, koulukuraattori, kunnan nuorisotyöntekijä tai sosiaalityöntekijä.

Julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa toimii myös muita kolmannen sektorin edustajia, esimerkiksi Nuorten Palvelut ry. Olen joutunut pohtimaan hankkeidemme eroa, sillä nopeasti katsottuna teemme samanlaista työtä. Heidän näkökulmansa kauppakeskuksissa tehtävään työhön on kuitenkin nuorten osallistaminen kauppakeskusten suunnitteluun ja kehittämiseen sekä kauppakeskusten henkilökunnan kouluttaminen nuorten kohtaamiseen. Löytävä nuorisotyö -hankkeessa näkökulmana on vahva painotus kentällä ja kohtaamisissa tapahtuvassa työssä, matalan kynnyksen moniammatillisessa yhteistyössä ja näistä kahdesta kokonaisuudesta muodostettavasta koulutuksesta kadulla tehtävään nuorisotyöhön.

Tulevaisuudessa meidän tulee yhdessä haastaa uudet kauppakeskukset mukaan moniammatilliseen verkostotyöhön. Uusia kauppakeskuksia on pelkästään Helsinkiin tulossa lähivuosina useita esimerkiksi kauppakeskus REDI Kalasatamaan, Gigahertsi Herttoniemeeseen ja Tripla Pasilaan, jota mainostetaan Helsingin uutena kaupunkikeskuksena. Varhaisessa vaiheessa yhteistyö nuorten kohtaamisessa ja heidän huomiomisessa kauppakeskuksen arjessa vapauttaa resursseja kaikilta alueen toimijoilta.

Löytävä nuorisotyö -malli on tarkoitus levittää valtakunnallisesti. Hankeen yhtenä kohdealueena on ollut Jyväskylä, jossa vastaanotto moniammatilliselle verkostotyölle ei ole ollut suotuista. Saman pöydän ääreen on saatu nuorisotyön näkökulmasta ne tavallisimmat yhteistyökumppanit; poliisi, seurakunta ja nuorisopalvelut, mutta kauppakeskusten hallinto tai järjestyksenvainvonta tai sosiaalitoimen lastensuojelu eivät ole vielä nähneet yhteistyön myönteisiä vaikutuksia, esimerkiksi resurssiekonomisuutta.

Pääkaupunkikeskeisyyttä vähentääksemme yritimme järjestää Jyväskylän kauppakeskusten toimijoille kauppakeskusbrunssin. Brunssin tarkoituksena oli luoda keskusteluyhteys, mahdollisuus kokemustenvaihtoon ja vuorovaikutuksellinen dialogi kauppakeskusten hallintojen ja järjestyksenvalvonnan edustajien kesken. Lisäksi halusimme aamiaista tarjoamalla osoittaa osaltamme yhteistyön tärkeyttä. Keskusteluyhteys on usein helpompi luoda, kun verensokerit ovat hieman koholla. Yhteistyö kauppakeskus Itiksen johdon kanssa on toiminut niin moitteettomasti, että kauppakeskuspäällikkö Kirsi Feirikki sekä kauppakeskuksen siivous- ja turvallisuuspäällikkö Matias Lehtomäki lupautuivat tulemaan omalla työajallaan kauppakeskusbrunssille keskustelemaan toimialojen omilla ammattikielillä yhteistyökumppanuuden kannattavuudesta.

Useista yrityksistä huolimatta emme ole pystyneet järjestämään kauppakeskusbrunssia. Aikataulumme eivät ole kohdanneet, mutta olemme seuraavaksi askeleeksi miettineet, että menemme itse Jyväskylään. Tarjoamme brunssin siellä. Lisäksi on upeaa havaita, että toimivan ja luotettavan yhteistyön tuloksena Itiksen kauppakeskuspäällikkö on valmis lähtemään kanssamme Jyväskylään puhumaan ”kauppakeskusta”. Jyväskylän tilanne Löytävä nuorisotyö -mallin kohdalla on meille hyvä muistutus siitä, että työn onnistuminen vaatii kekseliäisyyttä ja periksiantamattomuutta.

Tarvitsemme kuitenkin vuoden 2017 loppuun mennessä myös pilottikokemuksen muualta kuin Helsingissä tehtävästä kauppakeskusyhteistyöstä. RAY:lle olimme koh- teeksi lupailleet Oulua, koska sinne on aukeamassa uusi kauppakeskus Valkee. Li- säksi Oulussa toimii aktiivisesti Walkers - kohtaamispaikka. Viime viikolla saimme mielenkiintoisen yhteydenoton kuitenkin Rovaniemen kaupungista, jossa nuorten käyttäytymien paikallisessa kauppakeskuksessa on ollut haasteellista. He pyysivät Aseman Lapset ry:n työntekijöiltä konsultaatioapua sekä mahdollisuutta osallistua seuraavaan rovaniemeläiskauppakeskuksen nuorisohaastetta käsittelevään kokouk- seen. Aseman Lapset ry:n Löytävä nuorisotyö - ja katusovittelu-hankkeen työntekijät lupautuivat Rovaniemelle konsultoimaan. Palaveri kauppakeskuksessa oli ollut erin- omainen. Kauppakeskuksen johto ja kauppakeskuksen ympäristössä toimivat am- mattilaiset saivat apua haasteisiinsa. Lisäksi kauppakeskuksen johto halusi alkaa koordinoimaan moniammatillista kauppakeskusverkostoa Rovaniemellä. Tämä kaikki

on osoitus siitä, että moniammatilliselle verkostoyhteistyölle ja sen koordinoinnille on tarve.

Länsimetron aukeaminen elokuussa 2016 tulee muuttamaan nuorten liikkumista. Löytävä nuorisotyö ja Vantaan kaupungin ”Nuorisotyö Raiteilla” -hanke sekä Espoon kaupungin nuorisotyöntekijät varautuvat tähän liikenteeseen ja nopeaan tiedon kulkuun yhteistyössä. Lisäksi Vantaan Kivistöön on tulossa kauppakeskus ja skeittiparkki, jotka saattavat aiheuttaa nuorten liikehdintää kehäradalla. Pääkaupunkiseudulla pystyy ensi syksynä tunnissa kiertämään kehäradan sekä metroradan päästä päähän, Espoon Matinkylästä, Helsingin Vuosaareen tai Mellunmäkeen.

Kun nuoret liikkuvat, liikkuvat myös aikuiset. Itäkeskus alueena on erilainen kuin esimerkiksi Helsingin keskusta, Pasila tai Herttoniemi. Itäkeskukselle ominaista on kansainvälisyys sekä maahanmuuttajataustaiset alueen asukkaat. Kadulla kulkiessa kuulee monia eri kieliä. Kauppakeskuksen ympäristössä huomaa, kuinka aikuisetkin kokoontuvat ulos hengaillemaan ja pieniin kahviloihin viettämään aikaansa. Itäkeskus on yksi monikulttuurisuuden keskittymä Helsingissä. Pohdinkin, onko Itä-Helsingissä ja Itäkeskuksessa vielä ajateltu sitä, että esimerkiksi asettuvatko turvapaikan saaneet pakolaiset enemmän Itä-Helsinkiin kuin muualle pääkaupunkiseudulle?

Moniammatillisissa yhteistyöverkostoissa on hyvä käydä keskustelua jo etukäteen, mitä turvapaikan saaneiden ihmisten kotouttaminen tarkoittaa, mihin on syytä varautua ja miten toiminnallamme teemme kotoutumisesta helpompaa. Yksin Suomeen tullee alaikäisille turvapaikanhakijoille olisi hyvä tarjota jo nyt vapaa-ajantoimintaa kunnallisten nuorisopalveluiden piiristä sekä järjestöjen toimesta. Nuoret kaipaavat aikuisten seuraa, keskustelumahdollisuuksia ja mielekästä toimintaa. Tämän työn koordinointi on tulevaisuudessa tarpeellista.

Ammatillisen jalkautuvan työn ja verkostotyön koulutus on näyttäytynyt tarpeelliseksi hankkeen edetessä. Mielenkiintoista on, että jalkautuvalle työlle sekä siihen koulutautumiseen on kentältä noussut tarve, mutta tällä hetkellä aiheeseen ei ole olemassa koulutusta. Esimerkiksi poliisien ja järjestyksenvalvojen koulutuksessa ei ole opintokokonaisuutta nuorten kohtaamiseen tai nuorisoalan opinnoissa ei ole mahdollisuutta opiskella ammatillista jalkautuvaa, kadulla tehtävää nuorisotyötä. Oman lisä-

mausteen koulutuksen puutteeseen antaa sosiaalihuoltolain muuttuminen, kun sosiaalityöntekijöiden työnkuvat muuttuvat ja jotkut lähetetään toimistosta kadulle tekemään palveluohjausta. Nämä koulutukselliset seikat tulevat olemaan tulevaisuudessa merkityksellisiä.

Miettimisen aihetta on antanut vuoden vaihteen jälkeen katukuvaan ilmestyneet erilaiset katupartiot, kuten esimerkiksi Sons of Odin ja Tellervon tyttäret. Nämä katupartiot, etenkin vahvasti maahanmuuttokriittiset katupartiot ovat aiheuttaneet sen, että ammatillisessa jalkautuvassa nuorisotyössä on pitänyt varautua ihmisten negatiiviseenkin reagointiin katukuvassa näkyessämme. Jalkautuvaa nuorisotyötä tehdessä on jouduttu selittämään ketä olemme, mistä tulemme ja millä asialla olemme. Nämä tilanteet eivät ainakaan madalla kynnyksellä ammatillisen jalkautuvan nuorisotyön tekemiseen. Tällaisten tilanteiden vuoksi kadulla tehtävään nuorisotyöhön on oltava koulutusta, jotta työ on laadukasta ja luotettavaa asiakkaan näkökulmasta sekä turvallista työntekijän näkökulmasta.

Vuonna 2015 löytävässä nuorisotyössä kohdattiin yhteensä 2149 nuorta. Kaiken kaikkiaan jalkautumistunteja tehtiin 378 tuntia. Olemme muun muassa tämän työn tuloksena järjestössämme tulleet siihen tulokseen, että Löytävä nuorisotyö -mallille on tarve. Tarve näyttäytyy moniammatillisen verkostoyhteistyön koordinoinnin, jalkautuvan työn ja kadulla tapahtuvan nuorisotyön koulutuksen tarpeena, mutta myös selkeästi kadulla tehtävän jalkautuvan ja nopeasti reagoivan kenttätöiden tarpeena. Hanketta on jäljellä vielä puolitoista vuotta. Kuitenkin jo nyt on osoittautunut, että näiden tarpeiden ja kokemusten pohjalta tulemme hakemaan löytäville nuorisotyölle jatkorahoitusta.

Löytävä nuorisotyö -hanke on innovatiivinen kehittämishanke. Hankkeessa työskennellessä olen oppinut työskentelemään verkostotyön eritasoilla. On ollut mielenkiintoista havaita, kuinka eri tavalla erilaiset verkostot toimivat ja millaiset toimintakulttuurit eri organisaatioilla on. Toiset verkostopalaverit ovat napakoita ja asiapitoisia, kun taas toisissa myös muulle keskustelulle on annettu tilaa.

Itselleni suurimman oppimiskokemuksen on antanut oman työn markkinointi ja ”hissipuheen” opettelu. Olen poistunut mukavuusalueeltani seikkailemaan. Olen joutunut

aktiivisesti ottamaan ihmisiin kontaktia ja luomaan verkostoja. Olen pohtinut työmme merkitystä ja eroavaisuutta etsivään työhön. Eron tekeminen on vaikeaa ja toisinaan vaikea ottaa puheeksi. Etsivä nuorisotyö ja löytävä nuorisotyö koetaan nuorisotyöntekijöiden keskuudessa usein kilpailevaksi työmuodoksi. Lisäksi lisämausteensa kielteisiin asenteisiin luo myös se, että olemme pääkaupunkilainen, kolmannen sektorin toimija. Opinnäytetyön aikana olen kuitenkin saanut vahvistusta siihen, kuinka löytävää nuorisotyöllistä otetta voi perustella. Käsitteen määrittely on ollut hankalaa, mutta lopulta sain eron määriteltyä.

Toimialaa kehittävän opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoinen prosessi. Huomaan nyt, kun opinnäytetyö on lähes valmis, että malli on luotu Helsinki -keskeisesti. Olemme työyhteisössämme pyrkineet ottamaan tämän huomioon. Pyrimme aktiivisesti laajentamaan toimintaa valtakunnallisesti. Huomioiden alueiden tarpeet ja resurssit. Mikäli aloittaisin nyt tekemään opinnäytetyötä valitsisin toimintaympäristöksi toisen kaupungin. Sellaisen, jossa Löytävä nuorisotyö -malli olisi vieras. Kaipaisin lisää haastetta toiminnan kehittämiseksi. Lisäksi prosessin auki kirjoittaminen pienemmässä toimintaympäristössä olisi hankkeen ja sen levittämisen kannalta järkevää. Aseman Lapset ry:ssä tiedämme hyvin, että katutasolla on yllättävänkin vähän nuorisotyöllisiä toimijoita. Tämän takia Löytävä nuorisotyö -hankkeen tuottamaa ainutlaatuista toimintaympäristötietoa on tärkeä saada muillekin toimijoille, rahoittajille ja päättäjille sekä laajemminkin yhteiskuntaan.

Kokonaisuudessaan Löytävä nuorisotyö -hanke ja tämä opinnäytetyöprosessi ovat tukeneet toisiaan alusta asti. Tämä opinnäytetyö on tehty työelämässä ja työelämälähtöisesti. Työn nivominen arkipäivän työhöni on ollut vaivatonta, sillä työnantajani tuki työn tekemiselle on ollut valtaisa. Olen tämän prosessinaikana selventänyt omaa rooliani ammattilaisena, kehittäjänä sekä asiantuntijana. Opinnäytetyö on ollut tietojen ja taitojen syventämistä.

LÄHTEET

Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti & Peltola, Marja & Tolonen, Tarja 2011. Ystävyydet. Teoksessa Määttä, Mirja & Tarja Tolonen (toim.) 2011. Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 29-56.

Aho, Johanna 2015. Finnish Shopping Centers. Kauppakeskukset 2015. Helsinki: Suomen kauppakeskusyhdistys ry. Viitattu 10.3.2016.
<http://www.kauppakeskusyhdistys.fi/attachements/2015-03-20T15-06-1748.pdf>

Alanne, Marinoora & Kaihlanen, Anna & Koskivirta, Leena 2012. Verkostotyöntökalupakki. Tukea monitoimijaiseen yhteistyöhön. Viitattu 2.3.2016.
<http://www.hel.fi/static/nk/Klaari/Verkostotyokalupakki.pdf>

Aseman Lapset ry 2015. Toimintakertomus 2015. Viitattu 19.4.2016. susanna.ylimys@asemanlapset.fi

Aseman Lapset ry 2016. Katusovittelu. Viitattu 15.3.2016.
<http://www.asemanlapset.fi/fi/toimintamuotomme/katusovittelu>

Heikkinen, Hannu L.T 2001. Toimintatutkimus - Toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodivalinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus, 170-185.

Heikkinen, Hannu L. T 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, Hannu L.T & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2008. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat (3.korj.painos). Helsinki: Kansanvalistusseura, 16-38.

Heikkinen, Hannu L. T & Konttinen, Tiina & Häkkinen, Päivi 2008. Toiminnantutkimuksen suuntaukset. Teoksessa Heikkinen, Hannu L.T & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2008. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat (3.korj.painos). Helsinki: Kansanvalistusseura, 39-76.

Heikkinen, Hannu L.T & Syrjälä, Leena 2008. Tutkimuksen arviointi. Teoksessa Heikkinen, Hannu L.T & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2008. Toiminnasta tie-

toon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat (3.korj.painos). Helsinki: Kansanvalistusseura, 144-162.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Huovinen, Terhi & Rovio, Esa 2008.Toimintatutkija kentällä. Teoksessa Heikkinen, Hannu L.T & Rovio, Esa & Syrjälä, Leena (toim.) 2008. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat (3.korj.painos). Helsinki: Kansanvalistusseura, 94-113.

Jauho, Reetta 2012. Etsivä nuorisotyö Itä-Suomessa. Etsivän työn menetelmät sekä etsivien osaamisvaatimukset ja koulutustarpeet. Mikkelin ammattikorkeakoulun julkaisu. Viitattu 15.3.2016.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/51264/Jauho_Reeta.pdf?sequence=1

Kaartinen - Koutaniemi, Jaakko (toim.) 2012.Etsivässä työssä. Kauan sä aiot olla siinä. Helsinki: LK-kirjat/ Lasten keskus.

Kakko, Milla & Juntunen, Iina & Turkka, Heikki & Ylimys, Susanna 2015. Verkostotyö. Vuorovaikutusta ja yhteisten tavoitteiden tunnistamista. Teoksessa Mennään niiden kotiin. Kotinuorisotyö tavoittamassa maahanmuuttajataustaisia tyttöjä ja nuoria naisia. Polku kotiin - hanke. Jyväskylä.

Kallio, Kirsi Pauliina & Korkiamäki, Riikka & Häkli, Jouni 2015. Myönteinen tunnistaminen. Näkökulma hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Teoksessa Häkli, Jouni & Kallio, Kirsi Pauliina & Korkiamäki Riikka (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Julkaisuja 171. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, 9-35.

Kiilakoski, Tomi & Kivijärvi, Antti & Gretscher, Anu & Laine, Sofia & Merikivi, Jani 2011.Nuorten tilat. Teoksessa Määttä, Mirja & Tarja Tolonen (toim.) 2011. Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 57- 91.

Korander, Timo & Soine - Rajanummi, Seppo (2002): Kaheksalta Koskarille - samantien sakot. Tampereen nollatoleranssikokeilu 1999-2000: historiallinen konteksti, vastaanotto ja vaikuttavuus. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 13. Helsinki: Edita.

Kuula, Arja 1999. Toimintatutkimus. Kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä. Tampere: Vastapaino.

Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuusisto, Anna-Kaisa & Tani, Sirpa 2009. Hengailun maantiede. Arjen kaupunki nuorten olemisen tilana. Alue ja Ympäristö 1/2009. Viitattu 29.2.2016. http://www.ays.fi/aluejaymparisto/pdf/aluejaymp_2009_1_s51-58.pdf

Lampela, Pauliina 2013. Nuori eli hengailija, häirikkö, asiakas. Kulissina kauppakeskus. Kauppakeskusten nuoret- hankkeen loppuraportti. Hankkeen toiminta-aika 1.5.2013-31.5.2014. Kuopio: Nuorten Palvelu ry.

Lampela, Pauliina & Tani, Sirpa 2016. Ulossulkemisesta tilan jakamiseen: nuorten ja kontrollin kohtaamisia kauppakeskuksessa. Viitattu 29.2.2016. <http://www.yss.fi/journal/ulossulkemisesta-tilan-jakamiseen-nuorten-ja-kontrollin-kohtaamisia-kauppakeskuksessa/>

Mahkonen, Sami 2009. Salassapitovelvollisuus moniammatillisessa lasta koskevassa yhteistyössä. Lapsuuden arvokas arki- ARVO- hankkeen päätösseminaarin oheismateriaali. Sosiaalitaito. Viitattu 2.3.2016. http://www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/salassapitovelvollisuus020309_samimahkonen.pdf

Mattila, Noora 2013. Kauppakeskuksen lapset. Noste 2/2013, 56-65.

Nikoskinen, Elina 2011. Nuorten ABC -hengailu ilmiönä, tulkintoina ja toimenpiteinä. ABC –liikennemyymälät ja nuoret -hankkeen loppuraportti. Sarja B. Projektiraportit ja selvitykset 18. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 17.4.2016 https://www.humak.fi/wpcontent/uploads/2014/12/humak_abc_verkko.pdf

Nuorisolaki 2010. Finlex. Viitattu 17.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki#L3P7a>

Mujunen, Mauri & Penttinen, Hannu & Tolvanen, Sami 1996. Aseman lapsista Aseman Lapsiin. Helsinki: Aseman Lapset ry.

Myllyniemi, Sami & Berg, Päivi 2013. Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Viitattu 17.4.2016. https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/08/Nuoria_liikkeellä_Julkaisu_Nettiversio_korjattu.pdf

Määttä, Mirja & Tolonen, Tarja (toim.) 2011. Annettu, otettu, itse tehty. Nuorten vapaa-aika tänään. Julkaisuja 112. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura.

Nuorisolaki 2010. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 17.3.2016. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/Liitteet/ETSIVxN_NUORISOTYxN_TUKEMINEN_2016.pdf. Viitattu 17.3.2016

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan (3.uudistettu painos). Helsinki: Sanoma Pro OY.

Pusa, Maria 2002. Palveluoperaatio Saappaan toiminta Turussa vuosina 1977-2002. Järvenpään Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 19.4.2016. http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Jarvenpaa2002/PusaMaria02.pdf

Puuronen, Anne 2014. Etsivän katse. Etsivätyö ammattina ja ammattialan kehittämisen-näkökulmia käytännön työstä. Julkaisuja 144. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.

Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik 2013. Dialoginen verkostotyö. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.

Takala, Jukka-Pekka 2015. Rikottujen ikkunoiden teoria elää 2. Haaste 3/2015, 42-43.

Siurala, Lasse 2015. Herkkyyttä ja suvaitsevuutta nuorten arjen ymmärtämiseen. Teoksessa Häkli, Jouni & Kallio, Kirsi Pauliina & Korkiamäki Riikka (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Julkaisuja 171. Tampere: Nuorisotutkimusverkosto/nuorisotutkimusseura, 202-218.

Tani, Sirpa 2010. Hengailun maantiede ja nuorisotutkimuksen eettiset ongelmat. Kasvatus & aika 3/2010. Viitattu 29.2.2016. http://www.kasvatus-ja-aika.fi/site/?lan=1&page_id=296

Vahvemmat yhdessä. Moniammatilliset toimintamallit arjen turvallisuuden parantamiseksi. Sisäministeriön julkaisu 3/2014. Sisäinen turvallisuus. Viitattu 3.3.2016.
<https://www.intermin.fi/julkaisu/312014?docID=57151>

LIITE 1.

Jalkautumisraportti

1. Päivämäärä

Päivämäärä:

2. AL:n työntekijät

- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐ muu, kuka?
- ☐ muu, kuka?
- ☐ muu, kuka?
- ☐

3. Jalkautumispari (jos muualta kuin AL:n henkilökunnasta)

- ☐ Järjestö, mikä
- ☐ Kaupungin nuorisopalvelut
- ☐ Lähityö
- ☐ Poliisi
- ☐ Seurakunnan nuorisotyö
- ☐ Opiskelija
- ☐ Wapari
- ☐ muu, mikä?

4. Jalkautumisen aloittamisaika

- ☐ klo 15 tai aikaisemmin
- ☐ klo 16
- ☐ klo 17

- ☐ klo 18
☐ klo 19 tai myöhemmin

5. Jalkautumisaika tunteita**6. Missä jalkauduttiin?**

- ☐ Espoo
☐ Helsinki / Itis
☐ Helsinki / keskusta
☐ Jyväskylä
☐ Vantaa
☐ muu, mikä?

7. Jalkautumisreitti ja mahdollisia tarkentavia huomioita (esim. mihin kerääntynyt paljon nuoria).**8. Jalkautuen kohdatut alle 18-vuotiaat**

Tytöt

Pojat

9. Jalkautuen kohdatut yli 18-vuotiaat

Naiset

Miehet

10. Nuorten kanssa käytyihin keskusteluihin liittyviä huomioita (esim. aiheet)**11. Havainnot "epäsuotavaa kiinnostusta" alaikäisiin kohdistavista aikuisista (esim. epäily päihteidenvälityksestä)****12. Muut huomiot huolta herättäneistä tilanteista tai yksittäisistä nuorista. Mahdolliset välittömät toimenpiteet tai suunnitelma jatkotoimenpiteistä.**

13. Kuinka monta yhteistyökumppanitahoa kohdattiin jalkautumisen aikana? Mikäli kohdattiin, miltä taholta (esim. jv:erien kohdalla myös firma; jos tiedossa, voi kirjata nimellä).

- ☐ 0
☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 tai enemmän, kuinka monta

14. Yhteistyökumppaneilta saatua meidän työn kannalta relevanttia tietoa

15. Illan aikana soitettut ja/tai vastaanotetut puhelut (esim. lastensuojelun konsultointi). Kenen kanssa puhuttiin ja lyhyt kuvaus keskustelusta.

16. Yleiskuva illasta

17. Havaintoja turvapaikanhakijoihin liittyen (tähän voisi kirjata myös rasismiin liittyviä huomioita, kaikkea mikä ko. ilmiöön nivoutuu). Saa raportoida myös positiivisista huomioista :)

18. Kuinka moneen nuoreen vaikutettu (kohtaamisten ohella, esim. nuorisojoukon ohjaaminen muualle)?

Tytöt

Pojat

19. Nuorten ryhmittymiin / muihin ilmiöihin liittyviä huomioita (esim. tietyn alakulttuurin kokoontumiset)

20. Mitä laittaisin tästä illasta someen? Oliko antoisa jalkautuminen yhteistyökumppanin kanssa? Nuori, joka hyvällä käytöksellään jäi mieleen? Mukava kohtaaminen vanhan tutun nuoren kanssa?

Lähetä

LIITE 2.

Verkostotyö ja nuoret kauppakeskuksessa

1. Millä alueella työskentelet? *

- ☐ Espoo / Sello
- ☐ Espoo / Iso Omena
- ☐ Helsinki / Kamppi
- ☐ Helsinki / Itis
- ☐ Vantaa
- ☐ Jyväskylä

☐ muu, mikä?

2. Mitä tahoa edustat? *

- ☐ Poliisi
- ☐ Järjestyksenvalvonta
- ☐ Sosiaalitoimi
- ☐ Nuorisotoimi (kunnallinen)
- ☐ Seurakunta
- ☐ Kolmas sektori
- ☐ Kauppakeskuksen edustaja

☐ Muu, mikä?

3. Miten usein olet tehnyt seuraavien tahojen kanssa yhteistyötä nuorisotyön saralla? Yhteistyöllä tarkoitetaan kaikenlaista pienimuotoistakin toimintaa, joka kohdistuu nuoriin.

	Edustan itse tätä tahoa	En koskaan	Kerran vuodessa tai harvemmin	Muutaman kerran vuodessa	Kuukausittain tai lähes kuukausittain	Viikottain tai lähes viikottain	Päivittäin tai lähes päivittäin	En osaa sanoa
Poliisi *	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Järjestyksenvalvonta *	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalitoimi *	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Nuorisotoimi (kunnallinen) *	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Seurakunta *	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Kolmas sektori *	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐

Kauppakeskuksen edustaja * ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Muu, mikä? ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

4. Miten arvioisit tähänastista yhteistyön määrää? *

- ☐ Yhteistyötä tulisi olla enemmän
- ☐ Yhteistyön määrä on sopiva
- ☐ Yhteistyötä on liikaa
- ☐ En osaa sanoa

5. Mitkä ovat tärkeimmät verkostoyhteistyön saavutukset? *

6. Kuvaile tapauksia, joissa verkostoyhteistyö on esimerkiksi nopeuttanut reagointia ja auttanut löytämään ratkaisuja nuoren tilanteeseen. *

7. Seuraavat väittämät koskevat yhteistyötä Aseman Lapset ry:n projektien kanssa. Valitse vaihtoehto, joka vastaa parhaiten kokemustasi. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Yhteistyö Aseman Lapset ry:n kanssa on ollut sujuvaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aseman Lapset ry:n toiminta on tarpeellista	☐	☐	☐	☐	☐
Aseman Lapset ry:n toiminta on asiantuntevaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aseman Lapset ry:n toiminta on luotettavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aseman Lapset ry:n toiminta on riittävän näkyvää	☐	☐	☐	☐	☐

8. Kuinka hyvin seuraavat yhteistyön osa-alueet ovat mielestäsi toteutuneet? *

	Erittäin huonosti	Melko huonosti	Melko hyvin	Erittäin hyvin	En osaa sanoa
Riittävä yhteydenpito	☐	☐	☐	☐	☐
Hyvä tiedonkulku	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön selkeä tavoite	☐	☐	☐	☐	☐

Toiminnan suunnitelmallisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Työnjaon selkeys	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön ilmapiirin luottamuksellisuus	☐	☐	☐	☐	☐
Edustamasi tahon intressien huomioiminen	☐	☐	☐	☐	☐

9. Seuraavat väittämät koskevat eri tahojen välistä yhteistyötä yleisellä tasolla. Valitse vaihtoehto, joka vastaa parhaiten kokemustasi. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Mukana olevat yhteistyötahot ovat onnistuneesti valittuja	☐	☐	☐	☐	☐
Eri tahot ovat olleet sitoutuneita yhteistyöhön	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötahot ovat olleet yksimielisiä tavoitteista yhteistyön aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötahot ovat olleet yksimielisiä työskentelyperiaatteista	☐	☐	☐	☐	☐
Eri tahojen välillä on vallinnut avoin keskusteluilmapiiri	☐	☐	☐	☐	☐
Muiden tahojen toiminnan perusteista ja toimintatavoista on ollut saatavilla riittävästi tietoa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyöstä on edustamalleni taholle hyötyä	☐	☐	☐	☐	☐
Edustamani tahon panosta arvostetaan	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyön tuloksena on pystytty luomaan uusia uusia toimintamalleja	☐	☐	☐	☐	☐

10. Puuttuuko verkostosta mielestäsi jokin taho? *

- ☐ Kyllä, mikä
- ☐ Ei

11. Seuraavat väittämät koskevat yhteistyötä henkilökohtaisemmalla tasolla. Valitse vaihtoehto, joka vastaa parhaiten kokemustasi. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Kokemukseni sektorit ylittävästä yhteistyöstä ovat myönteisiä	☐	☐	☐	☐	☐
Olen motivoitunut tekemään sektorit ylittävää yhteistyötä	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnistan oman ammatillisen erityisosaamiseni	☐	☐	☐	☐	☐
Olen pystynyt yhdistämään osaamiseni yhteistyökumppaneiden osaamisen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Oma roolini yhteistyössä on minulle selkeä	☐	☐	☐	☐	☐
Opin työni kannalta tärkeitä asioita yhteistyön tuloksena	☐	☐	☐	☐	☐

12. Seuraavassa esitetään asioita, jotka saatetaan aiheeseen liittyvän tutkimuskirjallisuuden perusteella kokea verkostoyhteistyössä myönteisinä. Valitse kokemustasi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Yhteistyö lisää yhteistyökumppaneiden tietämystä ja osaamista *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyö auttaa saamaan eri sektoreiden työntekijöiden voimavaroja paremmin käyttöön *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyö auttaa kehittämään työmenetelmiä *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyö poistaa päällekkäisiä työtehtäviä *	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

13. Seuraavassa esitetään asioita, jotka saatetaan aiheeseen liittyvän tutkimuskirjallisuuden perusteella kokea verkostoyhteistyössä ongelmallisina. Valitse kokemustasi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	En osaa sanoa
Yhteisen ajan löytäminen on vaikeaa *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyössä on puutteelliset resurssit *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyössä ilmenee informaatiokatkoja *	☐	☐	☐	☐	☐
Työntekijöiden vaihtuvuus aiheuttaa ongelmia *	☐	☐	☐	☐	☐
Vaitiolovelvollisuus aiheuttaa ongelmia *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppaneiden erilaiset tavoitteet aiheuttavat yhteistyölle ongelmia *	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökumppaneiden erilaiset toimintatavat aiheuttavat yhteistyölle ongelmia *	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐	☐

14. Miten kehittäisit yhteistyötä? Jäitkö esimerkiksi kaipaamaan jotakin tai oliko jokin tämänhetkisessä yhteistyössä mielestäsi turhaa?

Kiitos vastauksistasi!